

ISBN 978-80-89051-78-6

9 788089 051786

Všeobecne prospešná oblasť: **Sociálne služby a sociálna pomoc**

Vybraná časť
Analýzy socioekonomického
prínosu neziskového sektora
a stavu a trendov rozvoja
občianskej spoločnosti

Operačný program
**Efektívna
verejná správa**

Európska únia
Európsky sociálny fond

Tento projekt je podporený z Európskeho sociálneho fondu.

Ministerstvo vnútra SR/Úrad splnomocnenca vlády SR
pre rozvoj občianskej spoločnosti

Operačný program
**Efektívna
verejná správa**

Európska únia
Európsky sociálny fond

MINISTERSTVO
VNÚTRA
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

ÚRAD SPLNOMOCNENCA
VLÁDY SLOVENSKEJ REPUBLIKY
PRE ROZVOJ OBČIANSKEJ SPOLOČNOSTI

UNIVERZITA
MATEJA BELA
V BANSKEJ BYSTRICI

Všeobecne prospešná oblasť: Sociálne služby a sociálna pomoc

Vybraná časť publikácie Analýza socioekonomického prínosu neziskového sektora a stavu a trendov rozvoja občianskej spoločnosti

Vydalo Ministerstvo vnútra SR/Úrad splnomocnenca vlády SR pre rozvoj občianskej spoločnosti

Publikácia je vybranou časťou Analýzy socioekonomického prínosu neziskového sektora a stavu a trendov rozvoja občianskej spoločnosti, ISBN 978-80-89051-67-0, ktorá je výstupom národného projektu Kvalitnejšie verejné politiky prostredníctvom lepšieho poznania občianskej spoločnosti, kód projektu v ITMS2014+: 314011V576. Národný projekt je podporený z Európskeho sociálneho fondu prostredníctvom operačného programu Efektívna verejná správa.

Rok vydania: 2020

Autori: Elena Kopcová, Lenka Senčáková, Zuzana Fabianová, Barbora Holubová, Iveta Mišová, Milada Dobrotková, Mária Machajdíková

Jazyková korektúra: Miroslava Ryšková
Grafický dizajn: Ivan Štefánik

ISBN 978-80-89051-78-6

6.5 VŠEOBECNE PROSPEŠNÁ OBLASŤ: **SOCIÁLNE SLUŽBY A SOCIÁLNA POMOC**

Vybraná časť Analýzy socioekonomického prínosu neziskového sektora a stavu a trendov rozvoja občianskej spoločnosti

Elena Kopcová, Lenka Senčáková,
Zuzana Fabianová, Barbora Holubová,
Iveta Mišová, Milada Dobrotková,
Mária Machajdíková

Ministerstvo vnútra SR/Úrad splnomocnenca vlády SR pre rozvoj občianskej spoločnosti

Vážené čitateľky, vážení čitatelia,

v rukách sa Vám ocitla vyše tisícstránková analýza občianskej spoločnosti a mimovládnych neziskových organizácií rozdelená do viacerých častí. Verím, napriek tomu, že ide o veľa strán, bude tento obsah pre Vás nielen čitateľný a novým poznaním, ale aj inšpiráciou pre Vaše lepšie vnímanie občianskej spoločnosti a mimovládnych neziskových organizácií na Slovensku.

Som nesmierne rád a hrdý, že sa nám podarilo pre širokú verejnosť a tvorcov verejných politik takúto analýzu, resp. výskum zrealizovať. Je to dobrý príklad toho, ako je možné európske finančné zdroje čerpať zmysluplne. Túto našu prácu považujem za prvý komplexnejší vstup k téme a začiatok pre ďalšiu prácu ako v akademickom, tak aj širšom prostredí.

Veľmi rád by som chcel poďakovať všetkým expertom a ďalším účastníkom, ktorí sa podieľali na procese prípravy a realizácie tohto nášho počinu.

Moja osobitná vďaka patrí Márii Milkovej, zodpovednej za Úrad splnomocnenca vlády SR pre rozvoj občianskej spoločnosti, Martinovi Mňahončákovi, projektovému manažérovi a tiež jeho projektovému tímu – Marcele Príhelovej, Anete Letušekovej a Eliške Tížňovskej, a taktiež celému Úradu splnomocnenca vlády SR pre rozvoj občianskej spoločnosti za aktívnu pomoc.

Prajem Vám všetkým plnohodnotné a inšpiratívne čítanie.

Martin Giertl

splnomocnenec vlády SR pre rozvoj občianskej spoločnosti

PREDSLOV

Analýza dát s ohľadom na jednotlivé všeobecne prospešné oblasti neziskového sektora bola vypracovaná ako súčasť Analýzy socioekonomického prínosu neziskového sektora a stavu a trendov rozvoja občianskej spoločnosti, ktorá je výstupom národného projektu Kvalitnejšie verejné politiky prostredníctvom lepšieho poznania občianskej spoločnosti (ďalej len „projekt“), kód projektu v ITMS2014+: 314011V576. Projekt je podporený z Európskeho sociálneho fondu prostredníctvom operačného programu Efektívna verejná správa.

Táto analýza bola vypracovaná Ministerstvom vnútra SR v rámci Úradu splnomocnenca vlády SR pre rozvoj občianskej spoločnosti (ďalej len „ÚSV ROS“) v spolupráci s partnerom národného projektu Univerzitou Mateja Bela v Banskej Bystrici.

Predložená analýza popisuje socioekonomický prínos neziskového sektora s ohľadom na jeho jednotlivé všeobecne prospešné oblasti. V záujme cielenejších analýz boli v projekte vytvorené sektorové rady, ktoré pokrývajú všeobecne prospešné oblasti neziskového sektora tak, ako ich definuje zákon č. 346/2018 Z. z. o registri mimovládnych neziskových organizácií:

1. kultúra a duchovné hodnoty
2. životné prostredie
3. ľudské práva a advokačné aktivity
4. zdravie
5. sociálne služby a sociálna pomoc
6. vzdelávanie, veda, výskum a vývoj
7. šport
8. dobrovoľníctvo
9. rozvojová spolupráca a humanitárna pomoc.

Predložená analýza popisuje aktuálny stav jednotlivých všeobecne prospešných oblastí, ich kľúčových aktérov, možnosti financovania, právnu úpravu či kľúčové témy a problémy v daných oblastiach. Následne sú analyzované dáta získané na základe dotazníka k socioekonomickému prínosu neziskového sektora, ktorý bol zostavený riešiteľským tímom z Univerzity Mateja Bela. Pri analýze empirických dát boli využité aj dáta z oblasti stavu a trendov vývoja občianskej spoločnosti.

OBSAH

Predslov // 5

**6.5 Všeobecne prospešná oblasť: Sociálne služby
a sociálna pomoc // 6**

6.5.1 Úvod // 7

6.5.2 Strategické dokumenty, právna úprava a významné
aktivity smerujúce k rozvoju danej oblasti // 8

6.5.3 Kľúčové otázky verejnej politiky // 12

6.5.4 Finančná podpora a možnosti financovania // 14

6.5.5 Kľúčoví aktéri v oblasti sociálnych služieb // 18

6.5.6 Výskum v sociálnej oblasti // 20

6.5.7 Výsledky // 21

6.5.8 Diskusia // 48

6.5.9 Odporúčania // 54

6.5.10 Zoznam použitých skratiek // 70

6.5.1 Úvod

Sociálna oblasť je širokou oblasťou s presahom do viacerých spoločenských/sociálnych oblastí života a rieši rôzne životné situácie. Sociálna oblasť sa rozčleňuje na 4 kľúčové oblasti: sociálne služby; sociálnoprávna ochrana detí a mládeže a sociálna kuratela; rodová rovnosť; podporované služby zamestnanosti. Sociálne služby predstavujú súbor rôznych činností na podporu ľudí v nepriaznivej sociálnej situácii s cieľom túto situáciu vyriešiť, zmierniť alebo predísť jej zhoršeniu. Sociálnoprávna ochrana detí a mládeže a sociálna kuratela predstavujú širokú agendu určených subjektov s cieľom poskytnutia potrebnej pomoci rodinám tak, aby deti mohli vyrastať v starostlivosti svojich rodičov, a tiež s cieľom ochrany záujmov maloletého dieťaťa. Cieľom rodovej rovnosti je vytvoriť rešpektujúci priestor pre každú ženu a každého muža, aby sa mohli realizovať v živote podľa svojich prání a schopností a neboli obmedzovaní rodovými stereotypmi. Podporované služby zamestnanosti sú časovo ohraničené služby určené občanom so zdravotným obmedzením a dlhodobo nezamestnaným občanom, ktorí hľadajú riadne zamestnanie na otvorenom trhu práce za rovnakých mzdových podmienok.

Spracované údaje a tabuľky sú zo zdrojov výskumu národného projektu Kvalitnejšie verejné politiky prostredníctvom lepšieho poznania občianskej spoločnosti.

6.5.2 Strategické dokumenty, právna úprava a významné aktivity smerujúce k rozvoju danej oblasti

Kľúčovým právnym dokumentom pre sociálne služby je zákon o sociálnych službách č. 448/2008 Z. z a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov (bez vykonávacích vyhlášok, ale niektoré úpravy cez VZN samospráv, MZ SR, RÚVZ alebo ÚVZ). Sociálna služba je v zmysle zákona odborná činnosť, obslužná činnosť alebo ďalšia činnosť/súbor týchto činností, ktoré sú zamerané na:

- a. prevenciu vzniku nepriaznivej sociálnej situácie, riešenie nepriaznivej sociálnej situácie alebo na zmiernenie nepriaznivej sociálnej situácie fyzickej osoby, rodiny alebo komunity,
- b. zachovanie, obnovu alebo rozvoj schopnosti fyzickej osoby viesť samostatný život a na podporu jej začlenenia do spoločnosti,
- c. zabezpečenie nevyhnutných podmienok na uspokojovanie základných životných potrieb fyzickej osoby,
- d. riešenie krízovej sociálnej situácie fyzickej osoby a rodiny,
- e. prevenciu sociálneho vylúčenia fyzickej osoby a rodiny,
- f. zabezpečenie starostlivosti o dieťa z dôvodu situácie v rodine, ktorá vyžaduje pomoc pri starostlivosti o dieťa.

Tento zákon vymedzuje kompetencie štátnej, regionálnej aj miestnej samosprávy a upravuje právne vzťahy pri poskytovaní sociálnych služieb, ich financovanie a dohľad nad poskytovaním sociálnych služieb. Hlavným cieľom sociálnych služieb je prevencia, riešenie a zmiernenie nepriaznivej životnej situácie osoby, rodiny alebo komunity, zachovanie, obnova alebo rozvoj schopností fyzickej osoby viesť samostatný život a podpora jej inkluzie do spoločnosti. Podľa nepriaznivej situácie sa sociálne služby delia na päť základných skupín – sociálne služby krízovej intervencie; sociálne služby na podporu rodiny s deťmi; sociálne služby na riešenie nepriaznivej sociálnej situácie z dôvodu ťažkého zdravotného postihnutia, nepriaznivého zdravotného stavu alebo z dôvodu dovŕšenia dôchodkového veku; sociálne služby s použitím telekomunikačných technológií; podporné služby. Sociálne služby sa poskytujú: ambulantnou formou (prijímateľ sociálnej služby dochádza k poskytovateľovi do jeho priestorov a vracia sa do svojho prirodzeného prostredia), terénnou formou (poskytuje sa v prirodzenom prostredí prijímateľa), pobytovou formou (poskytuje sa u poskytovateľa sociálnej služby v jeho priestoroch spravidla na dobu neurčitú) alebo inou formou podľa nepriaznivej sociálnej situácie a prostredia, v ktorom sa fyzická osoba zdržiava (napríklad pomoc prostredníctvom telefónu). Sociálne služby sú poskytované

verejnými a neverejnými poskytovateľmi. Základnými strategickými dokumentmi v oblasti plánovania sociálnych služieb na národnej úrovni sú: *Národné priority rozvoja sociálnych služieb v SR, Stratégia deinštitucionalizácie systému sociálnych služieb a náhradnej starostlivosti* a na medzinárodnej úrovni najmä *Dohovor OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím*.

Samostatné zložité postavenie má dlhodobá sociálnozdravotná starostlivosť v rámci sociálnych služieb. V rôznych formách sa poskytuje v dvoch podsystemoch – sociálnom (zariadenia sociálnych služieb s ošetrovateľskou starostlivosťou) a zdravotnom (nemocnice, odd. geriatrickej, paliatívnej starostlivosti, domy ošetrovateľskej starostlivosti, agentúry domácej ošetrovateľskej starostlivosti atď.) Integrovaný model starostlivosti absentuje.

V súčasnosti tvoria zdravotná a sociálna starostlivosť dva separátne systémy s minimálnym vzájomným prepojením, tak v oblasti legislatívy, ako aj v oblasti priamej koordinácie, čo vážne narúša kontinuitu kvalitnej a komplexnej starostlivosti o najzraniteľnejšie skupiny obyvateľstva, akými sú ľudia s ťažkým zdravotným postihnutím a seniori, odkázaní na pomoc druhých. Chýba komplexný manažment následnej starostlivosti po prepustení z nemocnice od posúdenia indikácie a následnej starostlivosti po včasné zabezpečenie adekvátnej starostlivosti. V zariadeniach sociálnych služieb sa v posledných rokoch výrazne mení štruktúra z hľadiska nárokov na ošetrovateľskú starostlivosť, no väčšina nie je pripravená na starostlivosť o prijímateľov s vysokými nárokmi na ošetrovateľskú starostlivosť, čo je v absolútnom rozpore s vyspelou zahraničnou praxou.

Zhrnutie platnej legislatívy k problematike dlhodobej zdravotnej starostlivosti: zákon č. 576/2004 Z. z. o zdravotnej starostlivosti, zákon č. 578/2004 Z. z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zákon č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní, zákon č. 362/2011 Z. z. o liekoch a zdravotníckych pomôckach, zákon č. 581/2004 Z. z. o zdravotných poisťovniach, dohľade nad zdravotnou starostlivosťou, vyhláška MZ SR č. 92/2018 Z. z., 20/2018 Z. z., 84/2016 Z. z., 95/2018 Z. z., 89/2e018 Z. z., nariadenie vlády SR č. 296/2010 Z. z., oznámenie MZ SR č. 35/2018 Z. z., *Koncepcia odboru ošetrovateľstva, Koncepcia odboru domácej ošetrovateľskej starostlivosti, Koncepcia zdravotnej starostlivosti v odbore paliatívna medicína vrátane hospicovej starostlivosti, Národné štandardné diagnostické postupy a štandardné terapeutické postupy (ŠDTP), Stratégia dlhodobej sociálnozdravotnej starostlivosti v Slovenskej republike*.

Sociálnoprávna ochrana detí a mládeže a sociálna kuratela majú ako základný východiskový zákon o sociálnoprávnej ochrane detí a mládeže a o sociálnej kuratele (ďalej SPODaSK) – zákon č. 305/2005 Z. z. v znení neskorších doplňujúcich predpisov. SPODaSK obsahuje širokú paletu opatrení pre deti a mládež zo sociálne ohrozeného prostredia prostredníctvom akreditovaných subjektov výkonu opatrení SPODaSK, ako sú detské domovy (v súčasnosti pobytové centrá pre deti a rodiny), krízové strediská, resocializačné strediská, náhradná rodinná starostlivosť, sanácia rodín (v rôznych fázach dysfunkcií, rozvodoch/rozchodoch, zanedbávaná starostlivosť o maloleté deti, výchovné problémy, CAN syndróm – deti týrané a zneužívané) prostredníctvom pobytovej, ambulantnej a/alebo terénnej formy, ktorú vykonávajú verejné aj neverejné akreditované subjekty výkonu SPODaSK. Základnou vykonávacou vyhláškou je vyhláška č. 103/2018 Z. z. v znení neskorších doplňujúcich predpisov, z medzinárodných je to *Dohovor OSN o právach dieťaťa*.

Rodová rovnosť je základnou hodnotou EÚ, a zároveň aj prierezovým princípom, ktorý by sa mal uplatňovať vo všetkých oblastiach. Vo vzťahu k sociálnej oblasti je na Slovensku najvýznamnejším dokumentom *Národná stratégia na prevenciu a elimináciu násilia páchaného na ženách a v rodinách* z roku 2004 a jej akčné plány, ktoré stanovujú úlohu v oblasti podpory a zabezpečenia dostatočného počtu špecializovaných služieb pre ženy, ktoré zažívajú alebo sú ohrozené násilím. K násiliu na ženách sa z hľadiska rodovej rovnosti a na základe medzinárodných dohovorov (napr. CEDAW) pristupuje ako k rodovo podmienenému násiliu. Legislatívne je rodová rovnosť ukotvená v antidiskriminačnom zákone (zákaz diskriminácie na základe pohlavia/rodu) a príslušných ustanoveniach Zákonníka práce (napr. právo mužov a žien na rovnakú odmenu za rovnakú prácu alebo prácu rovnakej hodnoty). Sociálne služby pre ženy zažívajúce násilie sú čiastočne ošetrené v zákone č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a zákone č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a sociálnej kuratele. Najnovšie sú niektoré ustanovenia v tejto oblasti ukotvené aj v zákone č. 274/2017 Z. z. o obetiach trestných činov a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Na Slovensku chýba komplexná legislatíva v oblasti násilia páchaného na ženách a jeho prevencia. Ochrana a sociálne služby sú riešené čiastočnými, často však nie špecifickými ustanoveniami v rôznych zákonoch. Problém roztrieštenosti legislatívnej úpravy mala riešiť ratifikácia *Dohovoru Rady Európy o predchádzaní násilia na ženách a domácejmu násiliu, a v boji proti nemu*, ktorý vláda SR napísala v roku 2011, avšak doteraz neratifikovala. Tento deficit čiastočne vykrývajú *Štandardy komplexnej podpory a ochrany žien zažívajúcich násilie* vypracované v roku 2015 mimovládnyimi organizáciami pôsobiacimi v tejto oblasti.

Strategické dokumenty a právna úprava podporovaných služieb zamestnanosti je obsiahnutá v zákone o službách zamestnanosti č. 5/2004 Z.z v znení neskorších doplňujúcich predpisov. Služby zamestnanosti obsahujú v sebe širokú paletu služieb zamestnanosti pre uchádzačov o zamestnanie, pre naše účely sa neziskový sektor zúčastňuje najmä na podporovanom zamestnávaní (§ 58 – agentúry podporovaného zamestnávania) pre znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie (so zdravotným postihnutím, z MRK komunít, ohrozených chudobou a sociálnym vylúčením, migrantov atď.). Z medzinárodných dokumentov je pre služby zamestnanosti kľúčovým najmä pre osoby so zdravotným postihnutím (Dohovor OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím), na stratégie EÚ nadväzujúca národná stratégia zamestnanosti s akčným plánmi na jednotlivé roky. Novým zákonom v tomto smere je zákon č. 112/2018 Z. z. o sociálnej ekonomike a sociálnych podnikoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Sociálna ekonomika sa spája predovšetkým s cieľmi, ako je podpora zvyšovania zamestnanosti a sociálnej súdržnosti a rozvoja sociálnych služieb, ktoré sa vyskytujú najmä v dvoch hlavných oblastiach verejnej politiky: sociálne a pracovné začlenenie, ako aj miestny rozvoj a tvorba pracovných miest.

6.5.3 Klúčové otázky verejnej politiky:

- Zmena filozofie financovania sociálnych služieb, služieb dlhodobej starostlivosti na princípe individualizovaných finančných príspevkov pre odkázaných občanov (nie pre zariadenia);
- Zjednotenie posudkovej činnosti (zdravotnej aj sociálnej) a lepšia diferenciacia služieb pre odkázaných seniorov a pre ľudí so zdravotným postihnutím;
- Systémové rozčlenenie zákona o sociálnych službách s cieľom rozdeliť zákon do troch samostatných legislatívnych noriem podľa cieľových skupín;
- Úplné zrovnoprávenie poskytovateľov sociálnych služieb;
- Preferencia a zabezpečenie dostupnosti včasnej intervencie (integrovanej včasnej podpory rodín detí vo veku 0 – 7 rokov), ako aj ambulatných a terénnych služieb poskytovaných v prirodzenom prostredí klientov (napr. odľahčovacia a opatrovateľská služba);
- Preferencia a zabezpečenie dostupnosti včasnej intervencie ako aj ambulatných a terénnych služieb poskytovaných v prirodzenom prostredí klientov;
- Nutnosť reálne deinštitucionalizovať najmä veľkokapacitné zariadenia, kde sú stále porušované základné ľudské práva obyvateľov;
- Podpora špecializovaných programov v oblasti bývania, zamestnávania a voľného času a posilňovanie odborných kapacít v systéme služieb pre deti a dospelých so špeciálnymi potrebami (osoby so zrakovo, sluchovo, mentálne alebo telesným postihnutím alebo ich kombináciou, osoby s poruchami autistického spektra, osoby s duševnými postihnutím);
- Nastavenie lepších finančných podmienok pre personál ako aj podpora celoživotného vzdelávania v pomáhajúcich profesiách, čo je jedným z predpokladov prevencie kolapsu celého systému služieb;
- Zabezpečenie procesov pre zvyšovanie miery prístupnosti/dostupnosti zariadení sociálnych služieb (finančná aj regionálna dostupnosť). Budovanie nových komunitných služieb pre všetky cieľové skupiny odkázaných občanov;
- Ukončovanie bezdomovectva ako cieľ verejných politík, a to cez prístup k bývaniu a prístup k službám krízovej intervencie (najmä služieb 24/7 a terénnych služieb);
- Podporu sanácie rodinného prostredia zavedením komplexného multidisciplinárneho, medzirezortného a medzisektorového prístupu v sociálnoprávnej ochrane detí a sociálnej kuratele;
- Zavedenie systémových opatrení pre obnovu a trvalú udržateľnosť služieb podporovaného zamestnávania pre ľudí zo sociálne znevýhodneného prostredia ako jedného z hlavných pilierov boja proti chudobe;

- Celá oblasť násilia na ženách a ich deťoch potrebuje systémové kroky, najlepšie v podobe komplexného zákona, ktorý by riešil problematiku prierezovo; osobitne treba dať do súladu špecifické podporné služby pre ženy zažívajúce násilie a ich deti podľa európskych štandardov so zákonom o sociálnych službách, kde nateraz nemajú oporu;
- V oblasti špecifických služieb pre ženy zažívajúce násilie, prevádzkované väčšinou neverejnými poskytovateľmi/mimovládnyimi organizáciami, treba zaviesť urgentne systémové a garantované financovanie na ich prevádzku;
- Tvorba politík v oblasti rodovej rovnosti a násilia na ženách musí výrazne viac stavať na participatívnom princípe a spolupráci s mimovládnyimi organizáciami, ako je to ukotvené v medzinárodných dohovorochoch.

6.5.4 Finančná podpora a možnosti financovania

Sociálne veci sú financované zo zdrojov, ktoré sú poskytované verejným aj neverejným poskytovateľom sociálnych služieb/akreditovaným subjektom výkonu SPODaSK, a to:

- verejné financie (finančný príspevok, dotácia) z rozpočtových zdrojov MPSVR SR, 2% z daní PO/FO,
- verejné financie z Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny a príslušných Úradov práce, sociálnych vecí a rodiny (napr. financovanie sociálnoprávnej ochrany detí a mládeže alebo vzdelávanie znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie z radov sociálne ohrozených skupín obyvateľstva atď.),
- verejné financie z Ministerstva vnútra SR (napr. financovanie projektov MRK alebo prevencií domáceho násillia a násillia páchaného na ženách,
- verejné financie z rozpočtových zdrojov samosprávy obcí a VÚC (z podielových daní),
- verejné financie z eurofondov (pre sociálny sektor najmä ESF prostredníctvom implementačnej agentúry MPSVR SR alebo IROP, operačný program Ľudské zdroje, ktorého ciele sú rozdelené do nasledujúcich prioritných osí: 1. vzdelávanie, 2. iniciatívna na podporu zamestnanosti mladých, 3. zamestnanosť, 4. sociálne začlenenie, 5. integrácia marginalizovaných rómskych komunít, 6. technická vybavenosť v obciach s prítomnosťou marginalizovaných rómskych komunít, 7. technická pomoc,
- nadačné financie, z iného ako business sektora, môžeme rozdeliť na zahraničné, napr. Nórske bilaterálne fondy, finančná pomoc Islandu, Lichtenštajnska a Nórska atď., a na domáce, napr. nadačné zdroje firemných filantropických programov (Nadácia Pontis, Centrum pre filantropiu, Nadácia OSF, Nadácia SOCIA, Nadácia Velux atď.),
- súkromné financie – príspevky (úhrady, dary) prijímateľov sociálnych služieb, poplatky za doplnkové služby, verejné zbierky, sponzoring od súkromných spoločností atď.,
- samofinancovanie/vlastné zdroje – v posledných rokoch začína častejšie najmä samospráva (VÚC, obec) „zákazkovať“ neziskové organizácie na tvorbu komunitných plánov, koncepcií rozvoja sociálnych služieb v kraji atď. Tiež sa objavujú zákazky neziskových organizácií medzi sebou, financovaných najmä z EÚ fondov, kedy jedna nezisková organizácia v sociálnej oblasti zadá zákazku druhej na odborné špecializované vzdelávanie svojich zamestnancov alebo vypracovanie expertíz v určitej sociálnej oblasti. Takto si neziskové organizácie začínajú budovať odborné kapacity a technickú podporu dôležitú

pre inštitucionálny rozvoj prostredníctvom poskytovania svojich služieb financovaných mimo dotačných a grantových schém a zabezpečiť si nielen trvalú udržateľnosť svoje organizácie, ale aj vnášať inovatívny prvok do svojich služieb, čím ich recipročne skvalitňuje.

Financovanie sociálnych služieb je v SR mimoriadne zložitá a administratívne veľmi náročná. Väčšina nákladov verejných poskytovateľov sociálnych služieb je krytá zo zdrojov zriaďovateľa, t. j. VÚC. Verejní poskytovatelia sú zväčša rozpočtové alebo príspevkové organizácie a z rozpočtu samosprávy majú kryté potrebné a rozpočtované výdavky. Ďalším zdrojom financovania verejných poskytovateľov (obcí a miest) ako dopĺňujúce financovanie zabezpečuje MPSVR SR. Prijímatelia sociálnych služieb, umiestnení verejnými poskytovateľmi platia úhrady podľa všeobecne záväzného nariadenia (VZN) obce alebo VÚC. Tieto platby sa pohybujú okolo 30 % skutočných výdavkov samosprávy na danú sociálnu službu a mnohé náklady (oprava, obnova, údržba) sú hradené z iných rozpočtových zdrojov, čo znova skresľuje obraz o skutočných výdavkoch samosprávy na danú sociálnu službu neverejných poskytovateľov, ktorí tak musia vo svojich rozpočtoch počítať v prvom rade s úhradami za sociálne služby od prijímateľa sociálnych služieb – najmä v prípade služieb pre seniorov a ľudí so zdravotným postihnutím. Cena odráža skutočné náklady za predošlý rok a je znížená o príspevky podmienené odkázanosťou (zo zdrojov MPSVR SR) a finančný príspevok na prevádzku od obce alebo VÚC, ak ho vôbec dostanú. Získanie finančného príspevku na prevádzku je však podmienené súhlasným stanoviskom samosprávy, že daná služba je v súlade s prijatým *Komunitným plánom sociálnych služieb* alebo *Koncepciou rozvoja sociálnych služieb*. To znamená, že príslušná obec/VÚC musí mať komunitný plán sociálnych služieb/koncepciu rozvoja sociálnych služieb, v ktorom definuje požadovanú službu ako nedostatkovú a uvádza príslušného poskytovateľa ako partnera na zabezpečovanie sociálnych služieb. Na úrovni VÚC to platí obdobne, dokument sa nazýva *Koncepcia rozvoja sociálnych služieb*, preto rozdiel ceny za sociálne služby (po odpočítaní príspevku z MPSVR SR podmieneného odkázanosťou) je u neverejného poskytovateľa nižší než cena za sociálne služby u poskytovateľa verejného v danej obci alebo VÚC. Ďalšími podmienkami na získanie príspevku je, že konkrétny prijímateľ sociálnych služieb má vydané a právoplatné rozhodnutie o odkázanosti na sociálnu službu. Konkrétny prijímateľ sociálnych služieb požiadal samosprávu obce alebo VÚC o zabezpečenie sociálnej služby u daného neverejného poskytovateľa. Samospráva obce alebo VÚC má tieto príspevky schválené v rozpočte. Takto stanovené pravidlá vedú k tomu, že mnohí neverejní poskytovatelia sociálnych služieb nedostávajú príspevky na prevádzku, pretože ich poskytnutie je podmienené postupom samosprávy (čo poskytovateľ sociálnej služby nevie ovplyvniť). Náklady na

sociálne a zdravotné služby poskytované v rámci dlhodobej zdravotnej a sociálnej starostlivosti budú neustále rásť. Väčšinu služieb poskytujú opatrovatelky/opatrovatelia (fyzicky), sestry a iný zdravotnícky personál. Znamená to, že zvyšovaním príplatkov za mzdy týchto zamestnancov sa vytvára tlak na cenu za služby v dlhodobej zdravotnej a sociálnej starostlivosti a na neustále zvyšovanie mzdových nákladov. Tento problém je o to hrozivejší, že na trhu pracovných síl nie je dostatok zamestnancov v týchto odboroch. Nedostatočná a neefektívna komunikácia medzi MZ SR a MPSVR SR neprispieva k zlepšeniu podmienok o to, ako sa postarať o stále sa zvyšujúci počet odkázaných ľudí (detí a dospelých so zdravotným postihnutím a seniorov). Pri terénnych a ambulantných službách (napr. komunitné centrá, terénna sociálna práca, nízkoprahové denné centrá, integračné centrá atď.) pretrváva problém financovania, v legislatíve nie je stabilne a komplexne zakotvená žiadna systémová podpora trvalej udržateľnosti, v súčasnosti sú z väčšej časti financované prostredníctvom eurofondov cez implementačnú agentúru MPSVR SR.

Najväčším donomom v sektore sociálnoprávnej ochrany detí a mládeže je štát prostredníctvom zmluvy o financovaní vybraných opatrení cez nasledujúci rok, o ktoré sa môžu uchádzať len akreditované subjekty. Obdobne funguje aj princíp financovania akreditovaných subjektov výkonu SPODaSK prostredníctvom priorít jednotlivých USPVRov, vyhlasovaných a aj udeľovaných jednotlivými ÚPSVaR. V druhom rade najviac financií na výkon SPODaSK poskytuje MPSVR SR prostredníctvom každoročne stanovených prioritných tém, prostredníctvom dotácií ministerstva (MPSVR) SR. V niektorých samosprávach (VÚC a obce), ale nie je to pravidlom, fungujú finančné príspevky a rôzne menšie dotačné schémy pre akreditované subjekty výkonu opatrení SPODaSK, ako aj pre neakreditované, na realizáciu nízkoprahových aktivít alebo rôznych skupinových či individuálnych aktivít na predchádzanie vzniku krízových situácií v rodine, prípadne aj financie z rôznych programov na podporu neformálneho vzdelávania mládeže či podporu znevýhodnenej mládeže na slovenskom inštitúte mládeže – luvente.

Finančná podpora v oblasti rodovej rovnosti a násilia páchaného na ženách je nesystémová, negarantovaná a nedostatočná. Napriek tomu, že existuje niekoľko finančných mechanizmov, žiadny z nich nepokrýva všetky náklady potrebné na prevádzku špecifických zariadení a neumožňuje rozvoj špecifických podporných služieb. Financovanie je založené na administratívne náročných projektoch, často sprevádzaným vysokým spolufinancovaním a rizikom nepravidelných a neoprávnených nákladov. Analýza financovania špecializovaných poradenských centier a bezpečných ženských domov pre ženy zažívajúce násilie za roky 2015 – 2017 odkryla výraznú závislosť Slovenska od zahraničných

zdrojov (najmä ESF a Nórsky finančný mechanizmus). Finančné prostriedky poskytnuté z regionálnej a miestnej samosprávy podľa zákona č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách tvorili v priemere iba 24 % z alokovaného financovania. Veľká časť finančných prostriedkov na podporu rodovej rovnosti a prevenciu násilia páchaného na ženách je navyše alokovaná v národných projektoch, ktoré sú administrované štátnymi inštitúciami bez dôsledného uplatňovania participatívneho rozhodovania v úzkej spolupráci s relevantnými mimovládnyimi organizáciami pôsobiacimi v tejto oblasti.

Najväčším donorom v sektore zamestnanosti je štát, ktorý prispieva prostredníctvom rôznych národných projektov podpory zamestnanosti, najmä znevýhodnených skupín uchádzačov o zamestnanie na príslušných ÚPSVaR cez Ústredie práce, soc. vecí a rodiny. Problémom je, že táto finančná podpora je zameraná najmä na zamestnanosť konkrétnych klientov, nie organizácie neziskového sektora ako „sprostredkovateľa/mediátora/kauča/lektora“ pre sociálnych klientov. Medzitrh práce nie je na Slovensku rozvinutý. Agentúry podporovaného zamestnávania APZ (§ 58 zákona č. 5/2004 Z. z.) neboli od roku 2007 systematicky financované a napriek tomu, že ústredie práce vedie zoznam APZ, ktoré však v realite plne nefungujú, keďže nie sú financované. Stále sa hľadá spôsob, ako začať financovať organizácie neziskového sektora s ich odborným personálom (psychológ, sociálny pracovník, špeciálny pedagóg, sociálny pedagóg, liečebný pedagóg, andragóg atď.), ktorí majú odborné aj personálne kapacity na poskytovanie kvalitných služieb zamestnanosti tak, aby cez prácu nielen so sociálnym klientom, ale aj zamestnávateľom na otvorenom trhu práce vedeli ako mediačný článok skutočne zvyšovať šance znevýhodnených občanov na zamestnanie. Novým trendom je sociálne podnikanie registrované na MPSVR SR, na ktoré sa len v tomto období vyčleňujú financie z prostredia eurofondov aj štátnych zdrojov cez príslušné ÚPSVaR ako kompenzačné príspevky (§ 53 g, f zákona č. 5/2004 Z. z.) alebo pripravovaný národný projekt podpory sociálneho podnikania.

6.5.5 Kľúčoví aktéri v oblasti sociálnych služieb

Z verejnej správy sú kľúčovými aktérmi Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR (MPSVR SR), Ministerstvo zdravotníctva SR (MZ SR), Ministerstvo vnútra SR (MV SR), Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny s jednotlivými ÚPSVaR, jednotlivé vyššie územné celky samosprávnych krajov VÚC, eurofondy prostredníctvom implementačnej agentúry MPSVR SR, obce a mestá (Združenie miest a obcí Slovenska ZMOS, Únia miest Slovenska).

Dôležité informácie z výskumov, prieskumov a odborných expertíz pracovných skupín v sociálnej oblasti z domácej pôdy na Slovensku prináša Inštitút pre výskum práce a rodiny SR pri MPSVR SR, Inštitút sociálnej politiky a Inštitút vzdelávacej politiky MŠVVaŠ SR s Útvárom hodnoty za peniaze. Priebežne spracováva revíziu výdavkov na skupiny ohrozené chudobou a sociálnym vylúčením. Inštitút pre výskum práce a rodiny je štátna príspevková organizácia MPSVR SR, ktorá sa zameriava na výskumnú, analytickú, koncepčnú aj advokačnú činnosť v sociálnej oblasti. Inštitút vzdelávacej politiky je analytickým útvarom Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR, vykonáva analyticko-strategické a implementačné úlohy. Jeho poslaním je poskytovať analýzy, prognózy a podieľať sa na príprave vzdelávacej politiky. Slovensko, ako súčasť globálnych výskumov v sociálnej oblasti, sa vyskytuje aj v sociálnych analýzach OECD a EÚ, úroveň mapuje európska komisia – odbor zamestnanosti, sociálnych vecí a inklúzie. Okrem nich robia aj niektoré neziskové organizácie vlastné výskumy a prieskumy pravidelne, ako napr. CVEK, SGI, ad hoc ako Človek v ohrození, SOCIA, TENENET, APPVI, AOPP atď.

Registre verejných aj neverejných poskytovateľov sociálnych služieb, akreditovaných subjektov výkonu opatrení SPODaSK, aktéri v oblasti rodovo podmieneného násillia, podporovaného zamestnávania či zamestnávania znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie sa nachádzajú v týchto zoznamoch: Zriaďovatelia zariadení sociálnych služieb, poskytovatelia sociálnych služieb verejní i neverejní, organizácie zastupujúce občanov so zdravotným postihnutím a seniorov, a sú zverejnené v centrálnom registri poskytovateľov sociálnych služieb na MPSVR SR, ale aj na webstránkach jednotlivých vyšších územných celkov samosprávnych krajov, kde sú zo zákona povinne zverejnené aj evidované akreditované subjekty výkonu opatrení sociálnoprávnej ochrany detí SPODaSK. Akreditované subjekty samostatného výkonu odborných činností sociálnych služieb a výkonu opatrení SPODaSK sú uverejnené na webstránke MPSVR SR v zoznamoch akreditovaných subjektov. Pri *Inštitúte pre výskum práce a rodiny* je aktuálne jednou z aktivít národného projektu aj *Koordináčno-medotické centrum pre násillie páchané*

na ženách (KMC). Pravidelne aktualizované zoznamy chránených dielní a pracovísk ako aj agentúr podporovaného zamestnávania sa nachádzajú na webstránke Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny SR, register sociálnych podnikov je na webstránke MPSVR SR. V oblasti poskytovania sociálnych služieb existujú v systéme verejní a neverejní poskytovatelia. Verejní poskytovatelia sú obec, právnická osoba zriadená alebo založená obcou, právnická osoba zriadená alebo založená vyšším územným celkom. Verejní poskytovatelia poskytujú túto službu v rámci výkonu verejnej správy a svojej zákonom o sociálnych službách ustanovenej pôsobnosti pri poskytovaní sociálnych služieb a na základe zápisu do registra poskytovateľov sociálnych služieb. Neverejný poskytovateľ je každá iná osoba (fyzická osoba alebo právnická osoba), ktorá je subjektom súkromnoprávneho charakteru a ktorá na základe slobodného rozhodnutia prejaví záujem poskytnúť túto službu a zápisom do registra poskytovateľov sociálnych služieb jej vznikne oprávnenie túto službu poskytovať. Poskytovanie sociálnych služieb neverejnými poskytovateľmi je nielen na neziskovom základe, ale aj na ziskovom základe (t. j. ako podnikateľská činnosť).

Uvádzame ešte strešné organizácie združujúce poskytovateľov sociálnych služieb, asociácií a platforiem zaoberajúce sa problematikou sociálnych služieb: Asociácia poskytovateľov sociálnych služieb v SR, Nezávislá platforma SOCIOFÓRUM, Národná rada občanov so zdravotným postihnutím v SR (NROZP), Združenie na pomoc ľuďom s mentálnym postihnutím v SR (ZPMPvSR) atď. Viaceré mimovládne organizácie v oblasti násilia páchaného na ženách sú združené do neformálneho združenia *Bezpečná ženská sieť*. Chránené dielne a sociálne podniky už majú aj združujúce platformy (napr. ASSE Slovakia, ASES Slovensko), ale agentúry podporovaného zamestnávania sú združené v Slovenskej únii podporovaného zamestnávania (SÚPZ).

6.5.6 Výskum v sociálnej oblasti

V sociálnej oblasti bolo za posledných desať rokov uskutočnených veľké množstvo výskumov. Uvádzame nasledovné:

- Kvalita v kontexte transformácie sociálnych služieb (Repková, K., 2016), Inštitút pre výskum práce a rodiny, Bratislava; ISBN 978-80-7138-146-4. Dostupné na https://www.ceit.sk/IVPR/images/pdf/2016/socialne_sluzby_web.pdf,
- Analýza dát vyplývajúcich z prevádzky Národnej linky pre ženy zažívajúce násilie. Správa o činnosti za rok 2015, (Holubová, B. Ďurčíková, M., a kol. 2016), Inštitút pre výskum práce a rodiny, Bratislava,
- Stav sociálnej ochrany na Slovensku. Situácia k 1. januáru 2018 (Rastislav Bednárík, 2018), Inštitút pre výskum práce a rodiny, Bratislava. Dostupné na <https://ivpr.gov.sk/analyticky-vystup-1-2-3/>,
- Sociálna práca v sociálnych službách (Kvetoslava Repková, 2018), Inštitút pre výskum práce a rodiny, Bratislava. Dostupné na <https://ivpr.gov.sk/socialna-praca-v-socialnych-sluzbach-kvetoslava-repkova-2018/>,
- Monitorovacia správa občianskej spoločnosti o implementácií národnej stratégie integrácie Rómov na Slovensku: Zhodnotenie pokroku v kľúčových oblastiach stratégie či rôzne výskumy integrácie migranov od CVEK, dostupné na <http://cvek.sk/publikacie/>,
- Zavádzanie podmienok kvality sociálnych služieb – prieskum stavu implementácie u poskytovateľov sociálnych služieb (Kvetoslava Repková, 2019), Inštitút pre výskum práce a rodiny, Bratislava. Dostupné na <https://ivpr.gov.sk/zavadzanie-podmienok-kvality-socialnych-sluzieb-prieskum-stavu-implementation-u-poskytovatelov-socialnych-sluzieb-kvetoslava-repkova-2019/>,
- Prieskum aktivít, prekážok a záujmu o prácu u starších uchádzačov o zamestnanie (Rastislav Bednárík, 2019), Inštitút pre výskum práce a rodiny, Bratislava. Dostupné na <https://ivpr.gov.sk/vyskumna-sprava-1-2/>,
- Prieskum socio-ekonomickej situácie seniorov na Slovensku (Rastislav Bednárík, 2019), Inštitút pre výskum práce a rodiny, Bratislava. Dostupné na <https://ivpr.gov.sk/prieskum-socio-ekonomickej-situacie-seniorov-na-slovensku-rastislav-bednarik-2019/>,
- Prechod z inštitucionálnej na komunitnú starostlivosť v Slovenskej republike, SOCIA (MIROSLAV Cangár, M. 2019). Dostupné na https://www.socia.sk/wp-content/uploads/2018/04/Prechod-z-in%C5%A1titucion%C3%A1lnej-starostlivosti_nahlad.pdf,
- Národný program aktívneho starnutia na roky 2021 – 2030, analytická časť (Kvetoslava Repková, ed., 2020), Inštitút pre výskum práce a rodiny, Bratislava. Dostupné na <https://ivpr.gov.sk/narodny-program-aktivneho-starnutia-na-roky-2021-2030-analyticka-cast-kvetoslava-repkova-ed/>,

- Plány, realita, sľuby v sociálnej oblasti, SOCIA. (Machajdíkova, M., Matej, V., 2020). Dostupné na https://www.socia.sk/wpcontent/uploads/2020/02/PLANY_REALITA_SLUBY_2020_socialna_oblast_final1.pdf,
- Analýza financovania špecializovaných služieb pre ženy zažívajúce násilie na Slovensku (Holubová, B. et al. 2019); Fenestra (v tlači).

6.5.7 Výsledky

Z celkového počtu mimovládnych organizácií, ktoré boli zaradené do výskumu, označilo ako primárnu oblasť svojho pôsobenia sociálne služby 77 organizácií, čo predstavuje 9,9 % z celkového počtu organizácií zapojených do výskumu a 12,7 % z validných odpovedí.

V prípade, že do počtu organizácií pôsobiach v tejto oblasti zahrnieme aj organizácie, ktoré si oblasť sociálnych služieb zvolili ako sekundárnu, získame 133 organizácií, čo predstavuje 21,9 % z počtu organizácií, ktoré odpovedali. Spolu predstavujú organizácie v sociálnych službách vo výskume viac ako 1/4 respondovaných organizácií.

Tabuľka 1 Primárna cieľová skupina organizácií podľa štruktúry špecifik cieľovej skupiny v oblasti sociálnych služieb

Štruktúra špecifik cieľovej skupiny	Počet	%
Pacienti a ľudia so zdravotným znevýhodnením a postihnutím	47	75,8
Ľudia bez domova	15	24,2
Užívatelia drog a drogovu závislé osoby	11	17,7
Etnické minority	9	14,5
Ľudia so sociálnym znevýhodnením	30	48,4
Ohrozené rodiny	21	33,9
Cudzinci, azylanti, žiadatelia o azyl	2	3,2
Týrané osoby	8	12,9
Deti a mládež v a/alebo z náhradnej starostlivosti	10	16,1
Nezamestnaní	13	21
Verejnosť bez špecifického znevýhodnenia	8	12,9
Rôzne organizácie	4	6,5
Zvieratá	0	0
Iné	4	6,5

N = 62

Cieľové skupiny mimovládnych organizácií v oblasti sociálnych služieb Vzhľadom na vek cieľových skupín, ktorým sa organizácie v sociálnych službách venujú, je štatisticky významný rozdiel v porovnaní s inými organizáciami. V sociálnych službách sa viac venujú cieľovej skupine dospelých starších ako 51 rokov (adjusted residual je 2,5).

Organizácie v sociálnych službách sa v porovnaní s inými organizáciami štatisticky významne viac venujú skupine pacientov a ľuďom so zdravotným znevýhodnením a postihnutím (adjusted residual je 11,7), ľuďom bez domova (adjusted residual je 7,3) a užívateľom drog a drogovu závislým osobám (adjusted residual je 6,4). Zastúpenie primárnych cieľových skupín podľa štruktúry špecifik cieľovej skupiny v oblasti sociálnych služieb zobrazuje tabuľka 1.

V oblasti sociálnych služieb nie je štatisticky významný rozdiel v tendenciách vývoja početnosti ľudí v cieľových skupinách oproti iným oblastiam. Tendencie vývoja početnosti ľudí v cieľovej skupine zobrazuje tabuľka 2.

Tabuľka 2 **Tendencia vývoja početnosti primárnej cieľovej skupiny v oblasti sociálnych služieb (2016 – 2018)**

Počet ľudí/zvierat/iných organizácií v cieľovej skupine za dané obdobie:	Počet	%
Rastie	30	48,4
Zmenšuje sa	5	8,1
Nemení sa	16	25,8
Kolíše	11	17,7

N = 62

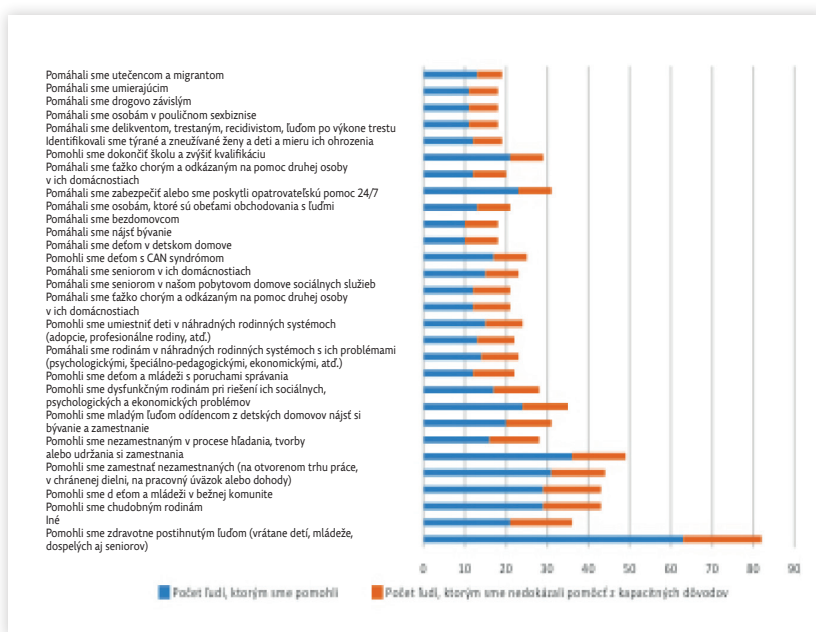
Počet ľudí/zvierat/iných organizácií v cieľovej skupine za dané obdobie (2016 – 2018) v oblasti sociálnych služieb v najväčšej miere rastie, nasleduje tvrdenie, že počet ľudí/zvierat/iných organizácií sa v cieľovej skupine za dané obdobie (2016 – 2018) v oblasti sociálnych služieb nemení, ďalej nasleduje tvrdenie, že počet ľudí/zvierat/iných organizácií v cieľovej skupine za dané obdobie (2016 – 2018) v oblasti sociálnych služieb kolíše a najmenej organizácií v oblasti sociálnych služieb uviedlo, že počet ľudí/zvierat/iných organizácií v cieľovej skupine za dané obdobie (2016 – 2018) v oblasti sociálne služby sa zmenšuje.

Cieľové skupiny pomoci neziskových organizácií sociálnej oblasti a miera naplnenia ich potrieb

Pre neziskové organizácie v sociálnej oblasti sme zaradili do prieskumu otázku o počte osôb z jednotlivých cieľových skupín, ktorým organizácie dokázali alebo nedokázali pomôcť. Tabuľka 3 zobrazuje rôzne cieľové skupiny z ohrozených sociálnych skupín obyvateľstva, ktorým organizácie v sociálnej oblasti poskytujú pomoc. Zároveň vypovedá aj tom, aké rôznorodé sociálne problémy vyžadujúce si osobitnú odbornosť a špecializáciu organizácie riešia.

Neziskové organizácie v sociálnej oblasti pomohli väčšiemu počtu ľudí z rôznych ohrozených skupín (543), ako aj tým, ktorí požiadali o službu, ale organizácie im nedokázali pomôcť (286) z kapacitných dôvodov. Je zrejmé, že dopyt po službách sociálnych neziskových organizácií nie je naplnený. V prípade navýšenia odborných (personálnych) a technických (priestorových) kapacít by dokázali neziskové organizácie v sociálnej oblasti pokryť viac služieb a zlepšiť tak sociálnu situáciu na Slovensku. Pre lepšiu prehľadnosť pripájame graf nižšie, ktorý zobrazuje počet ľudí, ktorým organizácie pomohli alebo nepomohli z kapacitných dôvodov.

Graf 1 Cieľové skupiny pomoci neziskových organizácií sociálnej oblasti a miera naplnenia ich potrieb

Tabuľka 3 Cieľové skupiny pomoci neziskových organizácií sociálnej oblasti a miera naplnenia ich potrieb

Cieľová skupina	Počet ľudí, ktorým sme pomohli	Počet ľudí, ktorým sme nedokázali pomôcť z kapacitných dôvodov
Pomohli sme umiestniť deti v náhradných rodinných systémoch (NRS, adopcie, profesionálne rodiny atď.)	12	10
Pomohli sme mladým ľuďom – odídencom z detských domov nájsť si bývanie a zamestnanie	16	12
Pomáhali sme rodinám v náhradných rodinných systémoch s ich problémami (sociálnymi, psychologickými, špeciálno-pedagogickými, ekonomickými atď.)	17	11
Pomohli sme deťom v našom detskom domove	12	9
Pomohli sme deťom s CAN syndrómom	12	9
Pomohli sme ženám ohrozeným násilím	21	8
Identifikovali sme týrané a zneužívané ženy a deti a mieru ich ohrozenia prostredníctvom našich odborných metód práce	12	8
Pomohli sme deťom a mládeži v bežnej komunite	29	14
Pomohli sme deťom a mládeži s poruchami správania	24	11
Pomohli sme chudobným rodinám	29	14
Pomohli sme zdravotne postihnutým ľuďom (vrátane detí, mládeže, dospelých aj seniorov)	63	19
Pomohli sme nezamestnaným v procese hľadania, tvorby alebo udržania si zamestnania	36	13
Pomohli sme zamestnať nezamestnaných (na otvorenom trhu práce, v chránenej dielni, na pracovný úväzok alebo dohody)	31	13
Pomohli sme dokončiť školu alebo zvýšiť kvalifikáciu	23	8
Pomohli sme dysfunkčným rodinám pri riešení ich sociálnych, psychologických a ekonomických problémov	20	11
Pomáhali sme seniorom v ich domácnostiach	15	9
Pomáhali sme seniorom v našom pobytovom domove sociálnych služieb	13	9
Pomáhali sme ťažko chorým a odkázaným na pomoc druhej osoby v ich domácnostiach	13	8
Pomáhali sme ťažko chorým a odkázaným na pomoc druhej osoby v našom pobytovom zariadení	14	9

Dokázali sme zabezpečiť alebo poskytli sme ošetrovateľskú (nie iba sociálnu) starostlivosť v súlade s potrebami klienta 24 hodín denne /7 dní v týždni	10	8
Pomáhali sme umierajúcim	11	7
Resocializovali sme drogovovo závislých	11	7
Pomáhali sme osobám v pouličnom sexbiznise	11	7
Pomáhali sme osobám, ktoré sú obeťou obchodovania s ľuďmi	10	8
Pomáhali sme delikventom, trestaným a recidivistom, ľuďom po výkone trestu	12	7
Pomáhali sme utečencom a migrantom	13	6
Pomáhali sme bezdomovcom	17	8
Pomáhali sme nájsť bývanie	15	8
Iné	21	15
SPOLU	543	286

N = 71-83

Pôsobnosť neziskových organizácií v sociálnej oblasti za posledné 3 roky (2016 – 2018)

Vzhľadom na pôsobnosť, sociálne služby sa nelíšia od iných oblastí. Charakter pôsobnosti organizácií v oblasti sociálnych služieb za posledné 3 roky zobrazuje tabuľka 4.

Tabuľka 4 **Charakteristika pôsobnosti organizácie v oblasti sociálnych služieb za posledné tri roky (2016 – 2018)**

Pôsobnosť	Počet	%
Komunitná (vybraná časť obce)	6	9,7
Miestna (obec, resp. okres)	25	40,3
Regionálna (viacero obcí v rôznych okresoch, viacero okresov, resp. kraj)	13	21
V rámci viacerých regiónov (viac ako jeden región)	6	9
Celoslovenská (štátna)	12	19,4
Európska	0	0
Globálna	0	0

N=62

Organizácie v oblasti sociálnych služieb majú v najväčšej miere pôsobnosť miestnu (obec, resp. okres), nasleduje pôsobnosť regionálna (viacero obcí v rôznych okresoch, viacero okresov, resp. kraj), ďalej celoslovenská (štátna), a potom zhodne majú pôsobnosť komunitnú (vybraná časť obce) a v rámci viacerých regiónov (viac ako jeden región). Ako európsku a globálnu pôsobnosť neuviedla žiadna organizácia v oblasti sociálnych služieb.

Aktivity realizované pracovníkmi neziskových organizácií v sociálnej oblasti

Aktivity pracovníkov neziskových organizácií v sociálnej oblasti sa štatisticky významne líšia od ostatných oblastí, a to najmä v poskytovaní sociálnych služieb platenými, ale aj neplatenými pracovníkmi, obhajobe práv určitej skupiny ľudí, poskytovaní poradenstva a informácií a administratívnej činnosti.

Tabuľka 5 **Aktivity realizované pracovníkmi neziskových organizácií v sociálnej oblasti v rozlíšení platení a neplatení pracovníci**

Typ aktivity	Platení pracovníci		Neplatení pracovníci	
	počet	%	počet	%
Poskytovanie sociálnych služieb	37	48,05	30	38,96
Vzdelávanie, lektorská činnosť, realizácia vzdelávania, školení, neformálne vzdelávanie	28	36,36	33	42,86
Výskum a vývoj	7	9,09	13	16,88
Publikačná činnosť	13	16,88	21	27,27
Lobovanie	7	9,09	20	25,97
Obhajoba práv a záujmov, obhajoba práv určitej skupiny ľudí	16	20,78	23	29,87
Pripomienkovanie a podieľanie sa na tvorbe koncepčných a legislatívnych dokumentov	12	15,58	21	27,27
Riadenie dobrovoľníkov	22	28,57	30	38,96
Aktivity pre členov organizácie	25	32,47	38	49,35
Riadenie platených pracovníkov	29	37,66	10	12,99
Fundraising, písanie projektov, oslovovanie darcov	28	36,36	25	32,47
Administratívna činnosť	33	42,86	30	38,96
Komunikácia s médiami, PR	23	29,87	29	37,66
Organizácia podujatí (kultúrnych, športových a iných)	23	29,87	36	46,75
Poskytovanie poradenstva a informácií	33	42,86	25	32,47

Organizácia a koordinácia voľnočasových aktivít	24	31,17	36	46,75
Poskytovanie prvej pomoci, hasičské práce, pátracia a záchranárska činnosť	4	5,19	8	10,39
Aktivity zamerané na zachovávanie, ochranu a obnovu životného prostredia, starostlivosť o zvieratá a ochranu voľne žijúcich zvierat	2	2,60	9	11,69
Aktivity zamerané na zachovávanie, ochranu a obnovu kult. dedičstva, tradícií, remesiel, kultúrnych pamiatok	1	1,30	12	15,58
Práce súvisiace s údržbou, opravami alebo výstavbou zariadení, nehnuteľností či kultúrnych pamiatok	4	5,19	11	14,29
Zabezpečovanie dopravy/odvozu osôb a materiálu, zber, poskytovanie alebo doručovanie jedla alebo iných tovarov	8	10,39	12	15,58
Účasť na verejnom rozhodovaní pri riešení verejných problémov, záujmov a/alebo na vytváraní politík na miestnej, regionálnej, národnej a európskej úrovni	6	7,79	15	19,48
Poskytovanie grantov, regranting	3	3,90	13	16,88
Plnenie funkcie trénera alebo rozhodcu	1	1,30	12	15,58
Tlmočenie a prekladanie	6	7,79	12	15,58
Grafické práce, napr. tvorba propagačných materiálov, pozvánok, výročnej správy	19	24,68	21	27,27
Príprava a spravovanie webovej stránky, facebookovej stránky, vyhľadávanie informácií cez internet	22	28,57	28	36,36
Aktivity v oblasti ochrany spotrebiteľa	1	1,30	9	11,69
Iné aktivity	37	48,05	30	38,96

N=77

Poskytovanie sociálnych služieb je výrazne viac poskytované platenými pracovníkmi v sociálnej oblasti, ale aj neplatenými, v porovnaní s neziskovými organizáciami pôsobiacimi v iných oblastiach. Vzdelávanie, lektorská činnosť, realizácia vzdelávania, školení, neformálne vzdelávanie sú tiež významne vo väčšom počte poskytované organizáciami zo sociálnej oblasti platenými pracovníkmi, neplatenými rovnako ako v iných oblastiach. Obhajoba práv a záujmov, obhajoba práv určitej skupiny ľudí sa venuje významne viac platených pracovníkov neziskových organizácií zo sociálnej oblasti v porovnaní s ostatnými oblasťami v neziskovom sektore, čo sa ale nelíši už pri neplatených pracovníkoch v tejto aktivite. Viac platených pracovníkov sa venuje dobrovoľníkom, vlastným členom a aj riadeniu, ako aj organizácii a koordinácii voľnočasových aktivít v organizáciách v sociálnej oblasti v porovnaní s inými organizáciami v inej oblasti. Výrazne viac platených pracovníkov, ale

zároveň výrazne menej neplatených pracovníkov sa venuje fundraisingu, administratívnej činnosti, komunikácii s médiami a PR, organizácii kultúrnych a športových podujatí, poskytovaniu poradenstva a informácií v organizáciách v sociálnej oblasti v porovnaní s inými organizáciami v inej oblasti. Zabezpečovanie dopravy/odvozu osôb a materiálu, zber, poskytovanie alebo doručovanie jedla alebo iných tovarov (adjusted residual 2,8 u platených a -1,2 u neplatených pracovníkov) je aktivita vo väčšej miere u platených pracovníkov organizácií pôsobiacich v sociálnej oblasti v porovnaní s inými neziskovými organizáciami pôsobiacimi v iných oblastiach. Vid' tabuľka 5.

Zmena charakteru aktivít organizácií v oblasti sociálnych služieb

V porovnaní s inými organizáciami sa organizácie pôsobiace v oblasti sociálnych služieb v zmene charakteru aktivít významne nelíšia. Zmenu charakteru aktivít zobrazuje tabuľka 6.

Tabuľka 6 Zmena charakteru aktivít od vzniku organizácie v oblasti sociálnych služieb

Charakter aktivít	Počet	%
Tie isté aktivity realizujeme nepretržite od svojho vzniku, pričom ich charakter sa nezmenil	33	55
Tie isté aktivity realizujeme s prestávkami, nepravidelne, nárazovo (z rôznych dôvodov – zmena vedenia, personál)	10	16,7
Aktivity realizujeme s obmenami, podľa toho, aké témy sú práve aktuálne (prispôsobujeme im svoje aktivity)	10	16,7
Aktivity realizujeme s obmenami, podľa typu projektov, ktoré získame účelovo na projektovo oprávnené typy aktivít	5	8,3
Iné	2	3,3

N = 60

Viac ako polovica organizácií v oblasti sociálnych služieb realizuje svoje aktivity nepretržite od svojho vzniku a charakter svojich aktivít nemenila. Takmer 17 % organizácií aktivity realizuje s prestávkami, nepravidelne či nárazovo z dôvodu zmeny vedenia alebo personálu. Ďalších 17 % organizácií zase realizuje aktivity s obmenami, podľa toho, aké témy sú práve aktuálne. Svoje aktivity realizuje s obmenami účelovo podľa typu projektov približne 8 % organizácií v oblasti sociálnych služieb.

Vyhodnocovanie prínosu/vplyvu svojich aktivít organizácií v oblasti sociálnych služieb

Väčšina organizácií v oblasti sociálnych služieb vyhodnocuje svoj prínos/vplyv svojich aktivít. Viac ako tretina to robí systematicky a má na to svoje vlastné nástroje. Ďalšia tretina organizácií vyhodnocuje prínos/vplyv svojich, len keď to vyžaduje donor/projekt. Len málo organizácií používa pri vyhodnocovaní overené metodiky, ako je metodika SIA, SROI a pod. Približne 18 % organizácií vôbec nevyhodnocuje prínos/vplyv svojich aktivít. V porovnaní s ostatnými organizáciami sa organizácie pôsobiace v oblasti sociálnych služieb vo vyhodnocovaní prínosu/vplyvu svojich aktivít významne nelíšia. Viď tabuľka 7.

Tabuľka 7 **Vyhodnocovanie prínosu/vplyvu aktivít organizácií v oblasti sociálnych služieb**

Vyhodnocovanie prínosu/vplyvu svojich aktivít	Počet	%
Áno, systematicky, máme na to vlastné nástroje	26	43,3
Áno, systematicky, používame overené metodiky iných organizácií, resp. všeobecné metodiky ako SIA, SROI a pod.	4	6,7
Áno, ale len keď to vyžaduje donor/projekt	25	41,7
Nie (nevyhodnocujeme)	11	18,3
Iné	2	3,3

N = 60

Zameranie organizácií v oblasti sociálnych služieb z hľadiska vzájomnej alebo verejnej prospešnosti

Tabuľka 8 **Zameranie organizácií v oblasti sociálnych služieb z hľadiska vzájomnej alebo verejnej prospešnosti**

	Počet	%
Širokú verejnosť, verejnosť bez obmedzenia	8	13,3
Okruh ľudí/komunitu na základe geografického hľadiska (v blízkosti vašej organizácie) alebo na základe charakteru služby (môže byť určené pre celé Slovensko, ale ide o špecifickú službu, ktorú využíva iba určitý počet ľudí), užívatelia však nemusia byť členovia organizácie (<i>všeobecná prospešnosť</i>)	40	66,7
Iba pre členov organizácie	8	13,3
Pre konkrétneho jednotlivca či rodinu (napr. organizovanie zbierky pre jednotlivca či rodinu)	4	6,7

N =60

V zameraní organizácií v oblasti sociálnych služieb a ostatnými organizáciami z hľadiska vzájomnej alebo verejnej prospešnosti existuje štatisticky významný rozdiel. Organizácie v sociálnej oblasti sa líšia v zameraní na širokú verejnosť, na okruh ľudí/komunity na základe geografického hľadiska aj na konkrétneho jedinca/rodinu v porovnaní s inými oblasťami.

V porovnaní s inými organizáciami sa organizácie v oblasti sociálnych služieb významne menej zameriavajú na širokú verejnosť a významne viac na okruh ľudí/komunitu na základe geografického hľadiska a na konkrétneho jednotlivca či rodinu. Viď tabuľka 8.

Spolupráca organizácií v oblasti sociálnych služieb s inými organizáciami

Organizácie v oblasti sociálnych služieb najviac spolupracujú s inými domácimi mimovládnyimi organizáciami, so samosprávou na úrovni mesta/obce a s individuálnymi odborníkmi a odborničkami v relevantnej oblasti. Už menej spolupracujú so štátnou správou, regionálnou a krajskou samosprávou a vysokými školami/univerzitami. Ešte menej organizácií v oblasti sociálnych služieb spolupracuje so zahraničnými mimovládnyimi organizáciami, podnikateľským sektorom alebo so základnými školami.

Tabuľka 9 **Spolupráca organizácií v oblasti sociálnych služieb s inými organizáciami** (nie poskytovanie ne/finančných zdrojov)

Spolupráca	Počet	%
Samospráva na úrovni mesta/obce	42	71,2
Regionálna a krajská samospráva	23	41,1
Štátna správa	26	46,4
Medzinárodné inštitúcie	9	17,6
Podnikateľský sektor	18	34,0
Vysoká škola/univerzita	21	38,2
Základná škola	18	33,3
Stredná škola	13	25,0
Iné mimovládne organizácie – domáce	46	79,3
Iné mimovládne organizácie – zahraničné	19	35,2
Individuálni odborníci a odborničky v relevantnej oblasti	35	60,3
Iné	4	8,2

N = 49 – 59

Najmenej spolupracujú so strednými školami a medzinárodnými inštitúciami. V porovnaní s ostatnými organizáciami celého neziskového sektora organizácie v oblasti sociálnych služieb spolupracujú významne viac s inými domácimi mimovládnyimi neziskovými organizáciami a s individuálnymi odborníkmi a odborníčkami v relevantnej oblasti, čo zobrazuje aj tabuľka 9.

Členstvo organizácií v oblasti sociálnych služieb v sieťach, asociáciách/platformách organizácií

Pri členstve v organizáciách pôsobiacich v sociálnych službách nachádzame významné odlišnosti v dvoch prípadoch: organizácie v sociálnej oblasti sú významne menej členmi asociácií, platforiem či záujmových združení (adjusted residual -2,2) a významne viac členmi neformálnej slovenskej siete organizácií len na SR (adjusted residual 3,0). Viď tabuľka 10.

Tabuľka 10 Členstvo organizácií v oblasti sociálnych služieb v sieti, asociácií/platformy organizácií či záujmového združenia

Členstvo	Počet	%
Nie sme členom žiadnej asociácie, platformy ani záujmového združenia	17	22,1
Sme členom neformálnej slovenskej siete organizácií (len na SR)	15	19,5
Sme členom neformálnej medzinárodnej siete organizácií (aj zahraničie)	5	6,5
Sme registrovaným členom slovenskej asociácie, platformy a záujmového združenia	22	28,6
Sme registrovaným členom medzinárodnej asociácie, platformy a záujmového združenia	10	13,0
Sme „dcérou“ materskej organizácie (organizačnou zložkou)	6	7,8
Sme platforma organizácií	5	6,5

N= 77

Takmer $\frac{3}{4}$ organizácií v oblasti sociálnych služieb sú členmi nejakej asociácie, platformy alebo záujmového združenia alebo sú samé platformou organizácií. Najviac sú organizácie v oblasti sociálnych služieb registrovaným členom slovenskej asociácie, platformy a záujmového združenia, potom členom neformálnej siete alebo registrovaným členom medzinárodnej asociácie, platformy alebo záujmového združenia.

Prekážky mimovládnych organizácií v oblasti sociálnych služieb v dosahovaní cieľov

Tabuľka 11 Významnosť prekážok v dosahovaní cieľov organizácií v oblasti sociálnych služieb

Prekážky	skôr významné	veľmi významné	spolu skôr veľmi významné
Legislatívne prekážky	24,6	26,3	50,9
Administratívna záťaž	42,1	22,8	64,9
Nedostatočná spolupráca so zamestnancami štátnej/verejnej správy	33,3	21,1	54,4
Nedostatok financií	36,8	52,6	89,5
Nedostatok ľudí v organizácii (zamestnancov aj dobrovoľníkov)	31,6	26,3	57,9
Nízke finančné ohodnotenie práce	36,8	36,8	73,7
Vysoká fluktuácia pracovníkov	19,3	12,3	31,6
Potrebná „širokospektrálnosť“ pracovníka, kumulácia pracovných činností u pracovníkov	26,3	28,1	54,4
Nedostatočné zručnosti pracovníkov	12,3	7,0	19,3
Nezáujem verejnosti, prípadne skupín obyvateľstva	31,6	7,0	38,6
Nezáujem médií	21,1	8,8	29,8
Nedostatok materiálno-technického zabezpečenia	35,1	7,0	42,1
Nedostatok času venovať sa aktivitám popri hlavnom zamestnaní	35,1	21,1	56,1
Prekážky spôsobené nedostatkom spolupráce štátnej správy a samosprávy	37,5	16,1	53,6
Prekážky spôsobené nedostatkom spolupráce medzi ministerstvami	26,8	21,4	48,2
Konflikty vo vnútri organizácie	1,8		1,8
Nepochopenie poslania/práce neziskových organizácií verejnosťou a inými sektormi	24,6	8,8	33,3
Korupcia a klientelizmus	3,3	3,3	6,6

N = 56 – 57; valid percent

V porovnaní s ostatnými organizáciami sa miera významnosti niektorých prekážok v dosahovaní cieľov v organizáciách v oblasti sociálnych služieb významne líši. Organizácie v tejto oblasti považujú administratívnu

záťaž, nedostatočnú spoluprácu so štátnou/verejnou správou, nízke finančné ohodnotenie práce za významne dôležitejšie prekážky v dosahovaní cieľov ako organizácie v iných oblastiach. Viď tabuľka 11.

Graf nižšie poskytuje poradie prekážok v dosahovaní cieľov organizácií v oblasti sociálnych služieb označených ako skôr a veľmi významných.

Graf 2 **Prekážky organizácií v sociálnych službách v dosahovaní ich cieľov**

N = 56 – 57

Organizácie v oblasti sociálnych služieb za najväčšiu prekážku v dosahovaní cieľov považujú nedostatok financií (mean 4,35; modus 5, medián 5). Nasledujú nízke finančné ohodnotenie práce a administratívna záťaž. Pomerne vysokú dôležitosť (mean v intervale od 3,58 – 3,18) majú aj prekážky, ako je nedostatok ľudí v organizácii (zamestnancov aj dobrovoľníkov); nedostatočná spolupráca so zamestnancami štátnej/verejnej správy; legislatívne prekážky; nedostatok času venovať sa aktivitám popri hlavnom zamestnaní; potrebná „širokospektrálnosť“ pracovníka; kumulácia pracovných činností u pracovníkov; prekážky spôsobené nedostatkom spolupráce štátnej správy a samosprávy; prekážky spôsobené nedostatkom spolupráce medzi ministerstvami a nedostatok materiálno-technického zabezpečenia. Nezáujem verejnosti, prípadne skupín obyvateľstva; nepochopenie poslania/práce neziskových organizácií verejnou a inými sektormi; vysoká fluktuácia pracovníkov; nezáujem médií; nedostatočné zručnosti pracovníkov a korupcia a klientelizmus patria medzi menej významné prekážky v dosahovaní cieľov (mean 2,95 – 2,28). Konflikty vo vnútri organizácie sú najmenej významnou prekážkou v dosahovaní cieľov organizácií v oblasti sociálnych služieb.

Organizácie v oblasti sociálnych služieb v porovnaní s inými organizáciami významne častejšie označovali administratívnu záťaž ako „skôr významnú“ prekážku (adjusted residual 2,8). Nedostatočnú spoluprácu so zamestnancami štátnej/verejnej správy zase významne menej za „úplne nevýznamnú“ (adjusted residual -3,1) a významne viac za „skôr významnú“ prekážku (adjusted residual 2,5). Organizácie v tejto oblasti významne viac vnímajú nízke finančné ohodnotenie práce za „skôr a úplne významné“ (adjusted residual 3,3, resp. 2,1). Organizácie v oblasti sociálnych služieb sa významne líšia aj vo vnímaní potreby „širokospektrálnosti“ pracovníka, kumulácii pracovných činností u pracovníkov ako „veľmi významnej“ prekážky v dosahovaní cieľov (adjusted residual 2,8). Líšia sa aj vo vnímaní nedostatočných zručností pracovníkov ako „skôr nevýznamnej prekážky“ (adjusted residual 4,1). Významný rozdiel je aj v označení nepochopenie poslania/práce neziskových organizácií verejnosťou a inými sektormi ako „úplne nevýznamnej“ a vnímanie tejto prekážky ako „skôr nevýznamnej“ (adjusted residual 2,6).

Tabuľka 12, nižšie, opisuje stredové hodnoty pri hodnotení prekážok v dosahovaní cieľov organizácií v oblasti sociálnych služieb na 5-stupňovej škále od 1 úplne nevýznamné po 5 veľmi významné.

Tabuľka 12 **Prekážky v dosahovaní cieľov organizácií v oblasti sociálnych služieb – stredové hodnoty**

Prekážky	mean	modus	median	Std. dev	Mean rank
Legislatívne prekážky	3,49	3	4,00	1,227	267,21
Administratívna záťaž	3,65	4	4,00	1,110	250,73
Nedostatočná spolupráca so zamestnancami štátnej/verejnej správy	3,54	4	4,00	1,087	290,89
Nedostatok financií	4,35	5	5,00	0,876	242,08
Nedostatok ľudí v organizácii (zamestnancov aj dobrovoľníkov)	3,58	4	4,00	1,209	232,45
Nízke finančné ohodnotenie práce	3,82	4	4,00	1,297	286,51
Vysoká fluktuácia pracovníkov	2,77	3	3,00	1,337	272,56
Potrebná „širokospektrálnosť“ pracovníka, kumulácia pracovných činností u pracovníkov	3,42	5	4,00	1,375	283,89
Nedostatočné zručnosti pracovníkov	2,51	2	2,00	1,151	241,00
Nezáujem verejnosti, prípadne skupín obyvateľstva	2,95	4	3,00	1,202	235,91
Nezáujem médií	2,67	1	3,00	1,300	211,96
Nedostatok materiálo-technického zabezpečenia	3,18	4	3,00	1,020	223,93

Nedostatok času venovať sa aktivitám popri hlavnom zamestnaní	3,44	4	4,00	1,282	212,90
Prekážky spôsobené nedostatkom spolupráce štátnej správy a samosprávy	3,36	4	4,00	1,227	267,23
Prekážky spôsobené nedostatkom spolupráce medzi ministerstvami	3,25	4	3,00	1,378	274,38
Konflikty vo vnútri organizácie	1,93	1	2,00	0,863	253,02
Nepochopenie poslania/práce neziskových organizácií verejnosťou a inými sektormi	2,81	2	3,00	1,231	268,74
Korupcia a klientelizmus	2,28	1	2,00	1,346	239,45

N = 56 – 57

Problematické skutočnosti ovplyvňujúce fungovanie neziskových organizácií v sociálnej oblasti

Organizácie hodnotili závažnosť jednotlivých skutočností, ktoré ovplyvňujú fungovanie neziskových organizácií. Vybrané skutočnosti hodnotili na 3-stupňovej škále od 1 „vôbec nemáme problém“, 2 „menej problémové“ až po 3 „veľmi problémové“. Mieru závažnosti jednotlivých skutočností zobrazuje tabuľka nižšie.

Výrazne významná časť neziskových organizácií v sociálnej oblasti (80 %) hovorí ako o najväčšom probléme nesystémové nastavenie financovania neziskových sociálnych organizácií cez stabilnú štátnu politiku. Pričom výška financovania nepokrýva ani len ich základné činnosti a neumožňuje zvyšovanie kvality ich služieb, nieto ešte ich ďalší rozvoj (napr. popri ambulantných poradenských službách nevieme financovať aj terénne služby vyhľadávania ďalších klientov atď.). Organizácie taktiež vnímajú ako veľmi problematický výber hradenia len niektorých sociálnych služieb prostredníctvom finančných mechanizmov štátom, pričom iné dôležité sociálne služby/opatrenia SPODaSK chýbajú. Organizácie stále pociťujú nedostatok financovania zo zdrojov súkromného sektora – obmedzený „trh“ nadácií a donorov, sponzorov z business sektora. Nadpolovičná väčšina organizácií v sociálnej oblasti identifikuje ako dôvod nedostatočného financovania zo strany samospráv nekompetentnosť a neznalosť starostov a zastupiteľstiev v sociálnych veciach. Ďalšou výrazne problematickou skutočnosťou je nesystémovosť financovania organizácie prostredníctvom projektov, pričom málo financií je možné získať na budovanie kapacít organizácie, jej trvalodržateľnosť. Navyše rozvoj sprevádza prílišná administratíva a byrokracia týkajúca sa projektového manažmentu, ktorú vyžadujú donori/poskytovatelia dotácií/

finančných príspevkov (MPSVR SR, VÚC, samospráva, IA MPVSR SR, nadácie atď.), čo má za následok nedostatok času na rozvoj odborného personálu a zvyšovanie kvality poskytovaných služieb. Pritom väčšina organizácií za problematickú považuje aj fluktuáciu odborného personálu (kvôli nízkym mzdám), čo brzdí trvalú udržateľnosť a rozvoj neziskového sektora v oblasti sociálnych vecí. Ako výrazný problém vnímajú často aj prístup štátnych a verejných inštitúcií voči práci organizácií, ktorú vnímajú ako samozrejmosť a odmietajú služby financovať, aj keď na to majú možnosti vo svojich dotačných alebo rozpočtových schémach. Sociálne neziskové organizácie vnímajú výrazne ako problém aj absenciu istoty a právneho bezpečia (ukotveného v legislatíve jednotlivých zákonov, pod ktorými majú akreditácie a/alebo registrácie) pre fungovanie organizácie. Takisto stále pociťujú nedostatok možností a neochotu akceptácie pripomienok pri tvorbe verejných politík.

Tabuľka 13 **Problematické skutočnosti ovplyvňujúce fungovanie organizácií v sociálnej oblasti**

Problémové skutočnosti – formou výroku	Vôbec nemáme problém	Menej problémové	Veľmi problémové
Nesystémové nastavenie financovania našej organizácie cez stabilnú štátnu politiku	4	22	56
Výška financovania nepokrýva naše základné činnosti	5	19	59
Výška financovania neumožňuje zvyšovanie kvality našich služieb	5	13	62
Výška financovania neumožňuje rozvoj našich služieb (napr. popri ambulantných poradenských službách nevieme financovať aj terénne služby vyhľadávania ďalších klientov atď.)	4	12	60
Výber hradenia len niektorých sociálnych služieb prostredníctvom finančných mechanizmov štátom, pričom iné dôležité sociálne služby/opatrenia SPODaSK chýbajú	12	26	33
Nedostatočné financovanie zo zdrojov súkromného sektora – obmedzený „trh“ nadácií a donorov, sponzorov z business sektora	6	30	43
Nedostatočné financovanie zo strany samospráv je spôsobené nekompetentnosťou a neznalosťou starostov a zastupiteľstiev v sociálnych veciach	11	26	40
Nesystémovosť financovania organizácie prostredníctvom projektov, pričom málo financií je možné získať na budovanie kapacít organizácie, jej trvalú udržateľnosť a rozvoj	4	17	57
Prílišná administratíva a byrokracia týkajúca sa projektového manažmentu, ktorú vyžadujú donori/poskytovatelia dotácií/finančných príspevkov (MPSVR SR, VÚC, samospráva, IA MPSVR SR, nadácie atď.)	4	23	53

Nedostatok času manažmentu organizácie na rozvoj odborného personálu a zvyšovanie kvality poskytovaných služieb	16	22	40
Nedostatočné vedomosti a zručnosti v oblasti manažmentu sociálnych organizácií	31	33	11
Nedostatočné odborné vedomosti a odborná prax našich zamestnancov/kýň	34	30	9
Neschopnosť nájsť dostatočne kvalitný personál na naše služby/opatrenia	11	37	24
Vysoká fluktuácia odborného personálu (napr. kvôli nízkym mzdám, nevieme ich udržať v organizácii atď.)	13	30	28
Nedostatok možností na ďalšie vzdelávanie a špecializáciu nášho odborného personálu	21	36	17
Nedostatok príkladov dobrej praxe a zdieľanie skúseností s inými pomáhajúcimi organizáciami	30	39	4
Máme problém identifikovať a nájsť našich potenciálnych klientov, ktorí potrebujú našu pomoc	38	31	4
Často vnímame prístup štátnych a verejných inštitúcií voči nám ako samozrejmosť, ktorú však odmietajú financovať, aj keď na to majú možnosti vo svojich dotačných alebo rozpočtových schémach	5	19	50
Získavanie ďalších vedomostí, prenos skúseností a príkladov dobrej praxe zo zahraničia (napr. počas konferencií, workshopov, nadnárodných projektoch atď.), napriek tomu, že naše služby sú rovnako dobré alebo v niektorých aspektoch aj progresívnejšie	22	36	15
Vnímame absenciu istoty a právneho bezpečia (ukotveného v legislatíve jednotlivých zákonov, pod ktorými máme akreditácie a/alebo registrácie) pre fungovanie našej organizácie	8	34	31
Pocitujeme nedostatok možností a neochotu akceptácie našich pripomienok pri tvorbe verejných politík	5	21	47
Iné	0	4	5

N = 71 – 83

Odborné vedomosti a odborná prax zamestnancov neziskových organizácií v sociálnej oblasti nie je výraznejší problém v sektore, rovnako ako nie je problémom ani nedostatok možností na ďalšie vzdelávanie a špecializáciu odborného personálu, či nedostatok príkladov dobrej praxe a zdieľanie skúseností s inými pomáhajúcimi organizáciami. Neziskové organizácie v sociálnej oblasti takisto nepocitujú problém ani v identifikácii potenciálnych klientov, ktorí potrebujú pomoc. Získavanie ďalších vedomostí, prenos skúseností a príkladov dobrej praxe zo zahraničia (napr. počas konferencií, workshopov, nadnárodných projektoch atď.), napriek tomu, že služby sú rovnako dobré alebo v niektorých aspektoch

aj progresívnejšie, tiež neziskové organizácie v sociálnej oblasti nevnmajú ako problém vo výraznejšej miere.

Ako iné problémy (ako otvorená otázka) respondenti a respondentky uvádzali, že:

- existuje nerovnakosť postavenia na trhu oproti inštitútom, ktorých zriaďovateľom je štát alebo krajská samospráva,
- je vysoká absencia zákona o platoch sociálnych pracovníkov, resp. poradcov v sociálnych službách s primeraným ohodnotením – práca s ľuďmi. Pociťovali neschopnosť zo získaných peňazí za služby udržať pracovné miesto pre 1 zamestnanca z dôvodu vysokých odvodov pre štát (40 %),
- je nedostatok podpory financovania prevádzkových nákladov. Kvalita prostredia a materiálno-technického vybavenia je veľmi nízka. Po 20 rokoch hrozil organizácií zánik, exekúcia a nevedeli sa dovolať pomoci na mestskom úrade a od telekomunikačných spoločností. Napríklad: dotáciu napriek 20-ročnej praxi nedostali, vraj vykazovali zisk. Dotácia, ak sa prideli v apríli, nie je možné ňou vykryť náklady od januára do konca marca. Pri vyúčtovaní dotácie 2018 neboli uznané náklady, ktoré vznikli v priebehu naplňania činnosti, o ktorých pri písaní žiadosti nemohli vedieť, ale boli použité len na zabezpečenie pomoci pre obeť, tým sa stali dlžníkmi štátu a zablokovala sa im cesta k ďalším dotáciám,
- vysoká obsadenosť ženami neumožňuje zvyšovať kvalitu služieb tam, kde je nevyhnutná technická zručnosť a fyzická sila. Ročné financovanie je tiež problematické,
- chýba ochrana a bezpečnosť práce,
- problémom je mnohokrát aj pochopenie od úradníkov, čo je hluchoslepota a z nej vyplývajúce potreby na pokrytie základných životných potrieb ako diagnóza cieľovej skupiny klientov.

Osoby pracujúce v organizáciách v oblasti sociálnych služieb

V priemere pracuje v jednej organizácii v oblasti sociálnych služieb približne 17 zamestnancov. Počet zamestnancov v jednej organizácii však výrazne variuje o 1 až po 102 zamestnancov. Väčšina zamestnancov pracuje na plný pracovný úväzok, v priemere asi 3x viac ako na polovičný alebo iný skrátený úväzok. V organizáciách v oblasti sociálnych služieb pracujú častejšie ženy ako muži, a obe pohlavia viac na plný pracovný úväzok ako na polovičný. Viď tabuľky 14, 15 a 16.

Tabuľka 14 **Osoby pracujúce v organizáciách v oblasti sociálnych služieb**

Osoby pracujúce v organizácii	Počet
Zamestnanci spolu	601
z toho na plný pracovný úväzok	374
z toho polovičný alebo iný skrátený pracovný úväzok	116
z toho počet ľudí zamestnaných na dohody mimo pracovného pomeru	76
z toho počet ľudí na dohodu o absolventskej praxi	2
z toho počet ľudí na dohodu o aktivačnej činnosti	25
z toho iné	8
Živnostníci	133
Ľudia pracujúci bez nároku na finančnú odmenu	3946
z toho aktívni členovia	3625
z toho slovenskí dobrovoľníci v SR	304
z toho zahraniční dobrovoľníci	3
z toho dobrovoľníci mimo SR	1
z toho stážisti	4
z toho iné osoby	9
Spolu zamestnanci, živnostníci, neplatení pracovníci	4680

N = 36

Tabuľka 15 **Osoby pracujúce v pracovnoprávných vzťahoch podľa pohlavia a dĺžky úväzku**

Osoby pracujúce v organizácii	Mean	Median	Mode	Std. dev
Spolu	16,69	105,000	5,00a	22,78699
plný úväzok	10,3889	4,50000	0,00	18,04800
polovičný a iný skrátený úväzok	3,2222	1,0000	0,00	4,85275
Ženy				
spolu	13,56	6	3a	20,922
plný úväzok	8,64	3,00	0	16,895
polovičný alebo iný skrátený	2,50	1,00	0	4,339
Muži				
spolu	3,14	2,00	0	4,093
plný úväzok	1,75	1,00	0	2,634
polovičný alebo iný skrátený	0,72	0,00	0	1,279

N = 36a Existuje viac módov

Spomedzi organizácií v oblasti sociálnych služieb prevažujú ľudia pracujúci bez nároku na finančnú odmenu, napr. ako dobrovoľníci, stážisti, praktikanti. Nasledujú zamestnanci na rôzne druhy zmlúv a dohôd. Najmenej je zastúpený pracovník na živnosť (vyplácaný na základe

predloženej faktúry), pracovník na mandátnu zmluvu, príkaznú zmluvu alebo zmluvu o dielo. V porovnaní s inými oblasťami, v sociálnej oblasti nie je štatisticky významný rozdiel v počte ľudí pracujúcich na živnosť.

Tabuľka 16 Osoby pracujúce na živnosť

Počet pracovníkov na živnosť	Mean	Median	Std. dev
Ženy	1,72	1,00	4,186
Muži	1,97	0,00	6,910
Spolu (pracovníkov na živnosť)	3,69	1,00	9,821

N = 36

V porovnaní s inými organizáciami organizácie pôsobiace v oblasti sociálnych služieb majú významne viac obsiahnuté takmer všetky prvky manažmentu v činnosti platených zamestnancov. Jednotlivé prvky manažmentu v činnosti platených pracovníkov a pracovníčok v organizáciách v oblasti sociálnych služieb zobrazuje tabuľka nižšie.

Tabuľka 17 Prvky manažmentu pri platených zamestnancoch a pracovníkoch v organizáciách v oblasti sociálnych služieb

Prvky manažmentu	Počet	%
Zabezpečujeme ochranu zdravia a bezpečnosti pracovníkov pri výkone ich činnosti	31	68,9
Máme definovanú náplň práce a profil pracovníkov pre jednotlivé pozície	31	68,9
Pracovníci sú pred začiatkom vykonávania ich práce informovaní o organizácii a o svojej role v nej	28	62,2
Noví pracovníci sú predstavení personálu a klientom, s ktorými budú prichádzať do kontaktu	30	66,7
Máme vypracovaný systém zaškolenia a prípravy pracovníkov	18	40
Pracovníkom poskytujeme potrebnú podporu pri vykonávaní ich práce	30	67
Neformálne a formálne oceňujeme pracovníkov a ich prínos pre organizáciu, klientov a komunitu	25	55,6
Vydávame pracovníkom písomné potvrdenie o pôsobení v organizácii (referencie), ak o to požiadajú	29	64,4
Máme vytvorený funkčný systém evidencie pracovníkov v organizácii	22	48,9
Máme zavedený systém hodnotenia pracovníkov v organizácii	10	22,2
Pracovníci organizácie sa spolupodieľajú na rozhodovaní o jej smerovaní a aktivitách	26	57,8
Máme vypracovaný systém kariérového rastu pracovníkov	2	4,4
Podporujeme pracovníkov v ďalšom vzdelávaní (umožňujeme účasť na kurzoch, vzdelávacích podujatiach a pod.)	26	57,8

Dobrovoľníctvo v organizáciách v sociálnej oblasti

Organizácie pôsobiace v oblasti sociálnych služieb najviac zapájajú do činnosti nepravidelných dobrovoľníkov a dobrovoľníčky (77,5 %), ktorí pomáhajú menej ako raz mesačne. O približne 15 menej zapája pravidelných dobrovoľníkov (62,5 %). Nasledujú firemní dobrovoľníci (32,4 %) a virtuálni/on-line dobrovoľníci (13,5 %). Vid' tabuľka 18.

Tabuľka 18 **Zapájanie dobrovoľníkov a dobrovoľníčok podľa typu dobrovoľníctva organizáciami v oblasti sociálnych služieb**

Typ dobrovoľníctva	Počet	%
Pravidelní dobrovoľníci (pomáhajú minimálne raz mesačne)	25	62,5
Nepravidelní dobrovoľníci (pomáhajú menej ako raz mesačne)	31	77,5
Firemní dobrovoľníci	12	32,4
Virtuálni/on-line dobrovoľníci	5	13,5

N = 37 – 40

Organizácie pôsobiace v sociálnej oblasti považujú počet dobrovoľníkov a dobrovoľníčok za viac dostatočný ako nedostatočný. Počet dobrovoľníkov ako úplne dostatočný označilo 13,2 % a skôr dostatočný 50 % organizácií. Za skôr nedostatočný je počet dobrovoľníkov 34,2 % a úplne nedostatočný 2,6 % v organizáciách pôsobiacich v sociálnej oblasti. Vid' tabuľky 18 a 19.

Tabuľka 19 **Dostatočnosť počtu zapájaných dobrovoľníkov a dobrovoľníčok v organizáciách pôsobiacich v sociálnej oblasti**

	Počet	%
Úplne dostatočný	5	13,2
Skôr dostatočný	19	50
Skôr nedostatočný	13	34,2
Úplne nedostatočný	1	2,6

N = 38

Organizácie vyjadrovali ne/súhlas s jednotlivými prínosmi dobrovoľníctva pre ich organizáciu na škále od 1 – 5, kde 1 znamená „vôbec nesúhlasím“ a 5 „absolútne súhlasím“. Organizácie pomerne vysoko hodnotili viacúčelový prínos dobrovoľníctva. Podľa priemerov najviac organizácie v sociálnych službách súhlasia s tým, že dobrovoľníctvo im umožňuje poskytovať širšie spektrum služieb, šírenie povedomia a dobrého mena

organizácie, znižovanie nákladov organizácie a poskytovanie kvalitnejších služieb. Najmenej súhlasia s tým, že dobrovoľníctvo umožňuje porozumenie fungovania organizácie. Vid' tabuľka 20.

Tabuľka 20 **Vnímanie prínosu dobrovoľníctva pre organizácie v sociálnej oblasti**

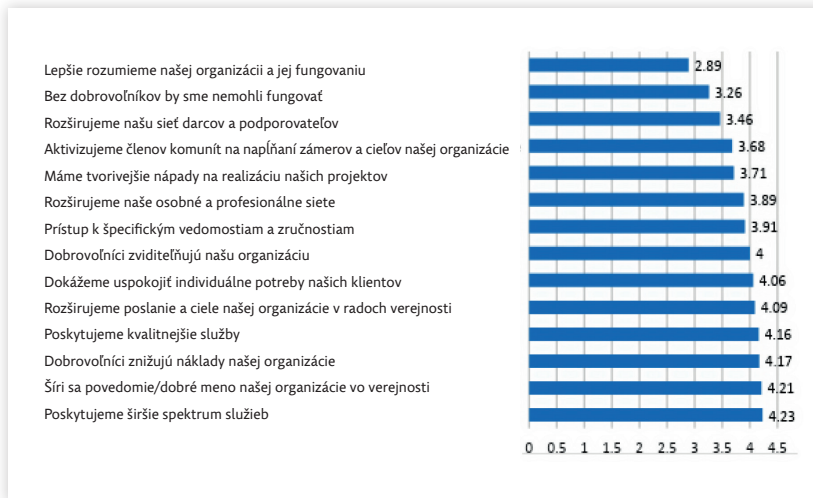
Prínos	mean	Std. dev	Mean rank
Dobrovoľníci znižujú náklady našej organizácie	4,17	0,971	156,01
Vďaka dobrovoľníkom poskytujeme kvalitnejšie služby	4,16	0,764	142,77
Vďaka dobrovoľníkom poskytujeme širšie spektrum služieb	4,23	0,942	163,67
Dobrovoľníci zviditeľňujú našu organizáciu	4	0,782	136,09
Vďaka dobrovoľníkom rozširujeme naše osobné a profesionálne siete	3,89	0,9	133,17*
Vďaka dobrovoľníkom máme k dispozícii prístup k špecifickým vedomostiam a zručnostiam, ktorými disponujú	3,91	0,981	141,90*
Vďaka dobrovoľníkom lepšie rozumieme našej organizácii a jej fungovaniu	2,89	1,132	119,40*
Vďaka dobrovoľníkom dokážeme uspokojiť individuálne potreby našich klientov	4,06	0,873	156,93*
Vďaka dobrovoľníkom máme tvorivejšie nápady na realizáciu projektov	3,71	1,219	128,65*
Vďaka dobrovoľníkom sa šíri povedomie/dobré meno našej organizácie vo verejnosti	4,21	0,88	143,62*
Vďaka dobrovoľníkom rozširujeme poslanie a ciele našej organizácie v radoch verejnosti	4,09	0,965	140,09*
Vďaka dobrovoľníkom aktivizujeme členov dotknutých komunít na naplnení zámerov a cieľov našej organizácie a tým prispievame k zlepšeniu podmienok ich života	3,68	0,945	125,34
Bez dobrovoľníkov by sme nemohli fungovať	3,26	1,442	129,46
Vďaka dobrovoľníkom rozširujeme našu sieť darcov a podporovateľov	3,46	1,268	127,99

N = 34 – 37

* Štatisticky významný rozdiel v porovnaní s organizáciami pôsobiacimi v iných oblastiach

Graf 3 Vnímanie prínosu dobrovoľníctva pre organizácie v sociálnej oblasti
(od najvyššieho po najnižší priemer)

N = 34 – 37

V porovnaní s organizáciami pôsobiacimi v iných oblastiach, štatisticky významný rozdiel je iba v niektorých prínosoch dobrovoľníctva. Miera súhlasu s jednotlivými prínosmi dobrovoľníctva týchto organizácií však nijako výrazne nevyčnieva.

Organizácie pôsobiace v sociálnej oblasti hodnotili problematické skutočnosti vo vzťahu k dobrovoľníctvu na škále od 1 do 3, kde 1 znamená „nie je vôbec problém“ po 3 „veľmi problémové“. Viď tabuľka 21.

Najmenej problematický je nevhodný prístup platených zamestnancov k dobrovoľníkom (79 %), nevedomosť, že s dobrovoľníkmi môžeme pracovať (77 %) a nepotrebnosť dobrovoľníkov v organizácii (69 %). Výrazne neproblematická je aj nevyjasnenosť rozdielov medzi dobrovoľníctvom a členstvom (61 %). Najviac problematický pri práci s dobrovoľníkmi je pre organizácie v sociálnej oblasti nedostatok financií na dobrovoľnícky program a adekvátnu podporu dobrovoľníkov (60 %). O niečo menej problematická je neschopnosť nájsť dobrovoľníkov, ktorých potrebujú (35 %) a nedostatok času na dobrovoľníkov a prácu s nimi (29 %).

V porovnaní s organizáciami pôsobiacimi v iných oblastiach je štatisticky významný rozdiel v hodnotení niektorých problematických skutočností, ktoré sociálna oblasť hodnotí ako menej problémové v porovnaní s organizáciami v iných oblastiach, a tými sú: nedostatočné vedomosti

a zručnosti v oblasti manažmentu dobrovoľníkov; negatívne skúsenosti s dobrovoľníkmi; prílišná administratíva a byrokracia týkajúca sa práce s dobrovoľníkmi; nevedomosť, že s dobrovoľníkmi môžeme pracovať.

Tabuľka 21 **Problematické skutočnosti vo vzťahu k dobrovoľníctvu**

Problematické skutočnosti		Vôbec nemáme problém	Menej problémové	Veľmi problémové
Nedostatok financií na dobrovoľnícky program a adekvátnu podporu dobrovoľníkov	Počet	5	9	21
	%	14,3 %	25,7 %	60,0 %
Nevhodný prístup platených zamestnancov k dobrovoľníkom	Počet	23	5	1
	%	79,3 %	17,2 %	3,4 %
Nedostatok času na dobrovoľníkov a prácu s nimi	Počet	7	17	10
	%	20,6 %	50,0 %	29,4 %
Nedostatočné vedomosti a zručnosti v oblasti manažmentu dobrovoľníkov*	Počet	11	16	7
	%	32,4 %	47,1 %	20,6 %
Negatívne skúsenosti s dobrovoľníkmi*	Počet	16	14	3
	%	48,5 %	42,4 %	9,1 %
Prílišná administratíva a byrokracia týkajúca sa práce s dobrovoľníkmi*	Počet	10	18	6
	%	29,4 %	52,9 %	17,6 %
Neschopnosť nájsť dobrovoľníkov, ktorých potrebujeme	Počet	6	16	12
	%	17,6 %	47,1 %	35,3 %
Vysoká fluktuácia dobrovoľníkov, nevieme ich udržať v organizácii	Počet	10	13	7
	%	33,3 %	43,3 %	23,3 %
Nedostatočná legislatívna podpora dobrovoľníctva	Počet	9	13	7
	%	31,0 %	44,8 %	24,1 %
Nepotrebnosť dobrovoľníkov v organizácii	Počet	20	8	1
	%	69,0 %	27,6 %	3,4 %
Nevedomosť, že s dobrovoľníkmi môžeme pracovať*	Počet	24	4	3
	%	77,4 %	12,9 %	9,7 %
Nezáujem o dobrovoľníctvo v našej organizácii/v oblasti, ktorej sa venujeme	Počet	13	15	5
	%	39,4 %	45,5 %	15,2 %
Nezáujem o dlhodobé dobrovoľníctvo zo strany dobrovoľníkov	Počet	10	17	7
	%	29,4 %	50,0 %	20,6 %
Nevyjasnenosť rozdielov medzi dobrovoľníctvom a členstvom	Počet	19	8	4
	%	61,3 %	25,8 %	12,9 %

N = 29 – 35

* Štatisticky významný rozdiel v porovnaní s organizáciami pôsobiacimi v iných oblastiach

Skúsenosti so získavaním zdrojov

Organizácie hodnotili skúsenosti so získavaním finančných zdrojov na škále od 1, t. j. úplne negatívne po 5, t. j. veľmi pozitívne. Najviac negatívnych skúseností majú so získavaním súkromných zahraničných zdrojov (30,4 %). Veľmi málo pozitívnych skúseností majú organizácie v oblasti sociálnych služieb pri všetkých typoch zdrojov. Najčastejšie za skôr pozitívne skúsenosti označovali organizácie súkromné zdroje zo Slovenska (36,2 %) a verejné zdroje zo Slovenska (34,7 %). Celkovo najčastejšie však označovali organizácie, ktoré majú ambivalentné skúsenosti, t. j. ani negatívne, ani pozitívne. Napríklad ani pozitívne, ani negatívne skúsenosti má 60,9 % organizácií pri získavaní súkromných zdrojov zo zahraničia a 58,7 % pri získavaní verejných zdrojov zo zahraničia.

Tabuľka 22 Skúsenosti so získavaním zdrojov

Skúsenosti so získavaním zdrojov		1	2	3	4	5
		Úplne negatívne	Skôr negatívne	Ani negatívne, ani pozitívne	Skôr pozitívne	Veľmi pozitívne
Verejné zdroje zo Slovenska	Počet	4	10	16	17	2
	%	8,2 %	20,4 %	32,7 %	34,7 %	4,1 %
Verejné zdroje zahraničné	Počet	12	3	27	4	0
	%	26,1 %	6,5 %	58,7 %	8,7 %	0,0 %
Súkromné zdroje zo Slovenska	Počet	2	8	18	17	2
	%	4,3 %	17,0 %	38,3 %	36,2 %	4,3 %
Súkromné zdroje zahraničné	Počet	14	2	28	2	0
	%	30,4 %	4,3 %	60,9 %	4,3 %	0,0 %
Príjmy z vlastnej činnosti	Počet	4	9	20	13	1
	%	8,5 %	19,1 %	42,6 %	27,7 %	2,1 %

N = 49 – 46

V porovnaní s organizáciami v iných oblastiach je štatisticky významný rozdiel iba pri niektorých typoch zdrojov. Organizácie v sociálnej oblasti štatisticky majú významne viac ani negatívne, ani pozitívne skúsenosti pri získavaní verejných zahraničných zdrojov (adjusted residual je 2,1) a pri získavaní súkromných zahraničných zdrojov (adjusted residual je 2,1).

Vykonávanie auditu v organizácii

Organizácie v oblasti sociálnych služieb vo výrazne väčšej miere v porovnaní s organizáciami v iných oblastiach realizujú zo zákona povinný audit (adjusted residual je 6). Dobrovoľný audit je už realizovaný v podobnom percente organizácií ako v inom sektore a významne menej organizácií v sociálnej oblasti audit vôbec nerealizuje (adjusted residual je -4,1). Viď tabuľka 23.

Tabuľka 23 **Vykonávanie auditu v organizáciách v oblasti sociálnych služieb**

Vykonávanie auditu v organizácií	Počet	%
Zo zákona povinný audit	19	39,6
Audit vykonávaný dobrovoľne organizáciou	6	12,5
Nevykonáva organizácia audit	23	47,9

N = 48

Získanie štatútu registrovaného sociálneho podniku v kontexte novovzniknutej legislatívy v roku 2018 o sociálnej ekonomike a sociálnych podnikoch

Organizácie v oblasti sociálnych služieb vo významne väčšej miere uvažujú o získaní štatútu registrovaného sociálneho podniku v kontexte novej legislatívy o sociálnej ekonomike a sociálnom podnikaní v porovnaní s ostatnými organizáciami v iných oblastiach (adjusted residual 34). Napriek tomu vyššie percento organizácií v tejto oblasti o založení sociálneho podniku neuvažuje, ako uvažuje. Viď tabuľka 24.

Tabuľka 24 **Organizácia uvažuje o získaní štatútu registrovaného sociálneho podniku**

Uvažovanie o získaní štatútu registrovaného sociálneho podniku	Počet	%
Áno	10	26,3
Nie	28	73,7

N = 38

Druh priestorov a spôsob prenájmu na realizáciu aktivít neziskových organizácií v sociálnej oblasti

V sociálnej oblasti najviac neziskových organizácií realizuje svoje aktivity v priestoroch prenajatých za komerčné ceny (31,8 %), prípadne vo vlastných priestoroch (23,8 %) alebo v prenajatých priestoroch za zvýhodnené nájomné od inak prepojenej osoby (22,2 %) alebo zriaďovateľa (15,4 %). V minimálnej miere sa vyskytujú organizácie v sociálnej oblasti, ktoré by realizovali svoje aktivity bezplatne v priestoroch od zriaďovateľa (7,7 %) alebo také, ktoré nemajú žiadne priestory, ale potrebovali by na realizáciu svojich aktivít (5,1 %). Vid' tabuľka 25.

Tabuľka 25 **Využívanie priestorov a realizáciu aktivít neziskových organizácií v sociálnej oblasti**

	Počet	%
Vlastné priestory	10	23,8
Prenajaté priestory za komerčné nájomné	14	31,8
Prenajaté priestory za zvýhodnené nájomné od zriaďovateľa	6	15,4
Prenajaté priestory za zvýhodnené nájomné od objednávateľa aktivít	3	7,7
Prenajaté priestory za zvýhodnené nájomné od inak prepojenej osoby	10	22,2
Bezplatne v priestoroch zriaďovateľa	3	7,7
Bezplatne v priestoroch objednávateľa aktivít	4	10,3
Bezplatne od inak prepojenej osoby	4	10
Nemáme žiadne priestory a ani to nie je pre naše aktivity potrebné	4	10,3
Nemáme žiadne priestory, ale potrebovali by sme ich pre realizáciu našich aktivít	2	5,1
Iné	10	23,8

N = 39 – 44

Web sídlo a iná forma vlastnej on-line prezentácie

Väčšina neziskových organizácií v sociálnej oblasti má vlastnú webovú stránku, facebook aj iné sociálne siete, prípadne len vlastnú webovú stránku.

Organizácie v oblasti sociálnych služieb nie sú významne odlišné oproti ostatným organizáciám neziskového sektora z iných oblastí. Napriek tomu je výrazne viac organizácií v sociálnej oblasti, ktoré používajú na vlastnú on-line prezentáciu len web stránku, pridruženú pod stránku zriaďovateľa. Vid' tabuľku 26.

Tabuľka 26 Online prezentácia organizácií v sociálnej oblasti

Formy on-line prezentácie	Počet	%
Nie, nemáme webovú stránku ani facebook, či iný on-line profil	7	21,2
Máme vlastnú webovú stránku aj facebook (prípadne iné sociálne siete)	23	12,4
Máme len vlastnú webovú stránku	11	16,9
Máme webovú stránku pridruženú pod stránku zriaďovateľa, ale vlastný facebook (prípadne iné sociálne siete)	1	16,7
Máme len webovú stránku pridruženú pod stránku zriaďovateľa	2	66,7
Máme len vlastný facebook	3	8,3
Iné	1	8,3

N = 48

6.5.8 Diskusia

Rozsah a závažnosť prekážok v dosahovaní cieľov neziskových organizácií v oblasti sociálnych služieb je v rozpore s ohromným významom týchto organizácií vzhľadom na predpoklad rastúceho dopytu po tomto druhu služieb. Aj výskum Analýzy socioekonomického prínosu neziskového sektora a stavu a trendov rozvoja občianskej spoločnosti – časť 4.1 Občianska spoločnosť 2019 očami dospelých populácie (reprezentatívny prieskum verejnej mienky) dokumentuje, že občania vnímajú závažnosť týchto tém. Väčšina verejnosti pociťuje voči neziskovým organizáciám dôveru a je presvedčená, že *MNO slúžia na prospech obyvateľov Slovenska, pričom uspokojujú potreby občanov tam, kde na to nestačí štát*. Verejnosť neziskové organizácie považuje za dôležitý prvok demokratickej spoločnosti. Prvú skupinu s najvyšším hodnotením významu tvorí šesť rôznorodých organizácií, medzi ktorými figurujú aj neziskové organizácie s cieľom poskytovať sociálne služby. Z analýzy vyplýva, že v porovnaní s ostatnými organizáciami sa miera významnosti niektorých prekážok v dosahovaní cieľov v organizáciách v oblasti sociálnych služieb významne líši. Organizácie v tejto oblasti považujú nedostatok financií, nízke finančné ohodnotenie práce, administratívnu záťaž, nedostatočnú spoluprácu so štátnou/verejnou správou za významne dôležitejšie prekážky v dosahovaní cieľov ako organizácie v iných oblastiach. Významne prítomné sú tiež legislatívne prekážky, prekážky spôsobené nedostatkom spolupráce štátnej správy a samosprávy, prekážky spôsobené nedostatkom spolupráce medzi ministerstvami a nedostatok materiálno-technického zabezpečenia. Naliehavá potreba redukcie prekážok v dosahovaní cieľov neziskových organizácií je preto jedným z dôležitých výstupov pre rozvoj občianskej spoločnosti (pozri časť odporúčania a návrhy).

Neziskové organizácie v oblasti sociálnych služieb sú osobitné tým, že poskytujú služby rôznorodým ohrozeným skupinám obyvateľstva s veľmi špecifickými problémami a potrebami. Ide najmä o ľudí so zdravotným postihnutím, seniorov, nezamestnaných, mladých ľudí z detských domovov, týrané deti a ženy, rodiny v chudobe, ľudí bez domova, ľudí drogovovo závislých či utečencov a pod. K veľkej rôznorodosti cieľových skupín sa viažu ešte osobitnejšie potreby, ktoré vyplývajú z rôznych problémov, často s negatívnym kumulatívnym efektom, ktoré sa neziskové organizácie v tejto oblasti sa snažia riešiť. Výsledky analýzy ukázali, že organizáciám, ktoré sa zúčastnili výskumu, sa darilo naplňať potreby svojich cieľových skupín iba čiastočne. Pomerne veľký počet ľudí, ktorí oficiálne požiadali o sociálnu službu, bol odmietnutý z kapacitných dôvodov organizácie (tak „čakateľov“ na služby v odkázanosti z dôvodu ťažkého zdravotného postihnutia ako aj rôznych iných služieb či opatrení SPODaSK atď.). Pritom mohlo ísť o nedostatočné odborné kapacity s konkrétnou špecializáciou alebo nedostatočné priestorové kapacity. Nedostatok sociálnych služieb, najmä pre seniorov alebo ženy zažívajúce násilie je na Slovensku dlhodobo potvrdzovaný (NKU 2018, Holubová, Filadelfiová 2012). Pritom podiel neverejných registrovaných poskytovateľov sociálnych služieb, teda väčšinou mimovládne organizácie, tvorili v roku 2018 až 45 % zo všetkých registrovaných poskytovateľov (MPSVR SR 2019).

Je teda zrejmé, že pri zvýšení personálnych a technických kapacít, by mimovládny sektor v sociálnej oblasti mohol pomôcť väčšiemu počtu ľudí a prispieť tak k vyššej spoločenskej kohézii. Pritom práve poskytovanie sociálnych služieb, ale aj pomoc ženám vystaveným diskriminácii či násiliu, je hodnotené obyvateľmi Slovenska ako jedno z najužitočnejších zameraní mimovládnych organizácií (Analýza socioekonomického prínosu neziskového sektora a stavu a trendov rozvoja občianskej spoločnosti – časť 4.1 Občianska spoločnosť 2019 očami dospeléj populácie (reprezentatívny prieskum verejnej mienky)). Medzi hodnotením užitočnosti poskytovania pomoci jednotlivým cieľovým skupinám je však rozdiel. Nenaplnené potreby rôznych cieľových skupín z dôvodu nízkych kapacít úzko súvisia s rôznymi problematickými skutočnosťami, ktoré organizácie zúčastňujúce sa výskumu identifikovali.

Viaceré najproblematickejšie skutočnosti, ktoré výrazne ovplyvňujú fungovanie sociálnych neziskových organizácií, sa vzťahujú na financovanie. Výška finančných príspevkov, ktorá obmedzuje kvalitu poskytovanej služby alebo núti organizácie obmedzovať niektoré druhy potrebných služieb, úzko súvisí s nesyntémovým, negarantovaným a s projektovým financovaním. Napriek tomu, že Slovenská republika je viazaná viacerými medzinárodnými dohovormi a európskymi smernicami o právach zraniteľných a špecifických skupín (napr. Dohovor o právach ľudí so

zdravotným postihnutím, Smernica o právach obetí trestných činov) s povinnosťou poskytovania podporných sociálnych služieb, štát a ostatná regionálna samospráva nedokázali zabezpečiť dostatočné financovanie potrebných neverejných sociálnych služieb. Mimovládne organizácie v sociálnej oblasti sú často nútené zabezpečiť svoje financovanie z viacerých finančných mechanizmov, pritom však štruktúra oprávnených nákladov a limity na výšku finančných príspevkov sú pre organizácie nedostačujúce. Okrem fragmentácie financovania je Slovensko v tejto oblasti neúmerne závislé od zahraničných verejných zdrojov, ako je Európsky sociálny fond alebo Nórske granty. Napríklad zdroje regionálnej samosprávy tvorili v rokoch 2015 – 2017 pre špecializované služby ženám zažívajúcim násilie iba 24 % z ich celkového financovania (Holubová 2019). Druhou oblasťou problémov, ktoré majú vplyv na udržanie kvality a rozvoja sociálnych služieb, je neadekvátny prístup štátnych a verejných inštitúcií k mimovládnym organizáciám a nevnímanie ich ako rovnocenného partnera pri tvorbe verejných politík. Pritom práve mimovládne organizácie v sociálnej oblasti dokážu pružnejšie reagovať na potreby špecifických skupín, ktoré vzhľadom na prísne predpisy nie je možné verejnými poskytovateľmi vykrývať.

Nízke odmeňovanie vysokokvalifikovanej odbornej pracovnej sily, často na úrovni minimálnej mzdy, vedie k vysokej fluktuácii odborného personálu a nemožnosti prilákať kvalitných ľudí. Tiež veľa sa hovorí aj o tom, že vzhľadom na možnosť len nízkeho finančného ohodnotenia je personál prvého kontaktu mnohokrát nízkokvalifikovaný a málo priebežne vzdelávaný, aby sa zabezpečilo poskytovanie kvalitnej služby v súlade s najnovšími trendami. Navyše administratívna náročnosť pri projektovom financovaní odoberá vzácne odborné kapacity, ktoré sú potrebné pre napĺňanie potrieb cieľových skupín. Celkovo má odmeňovanie pracovníkov a pracovníčok v sociálnych službách, či už verejných alebo neverejných, výrazný rodový charakter, podobný sektorom trhu práce s dominantným zamestnávaním žien, ako je zdravotníctvo – najmä zdravotné sestry, nižšie stupne vzdelávania a sociálna práca. Práca žien je tu vnímaná ako naplnenie ich prirodzenosti a vrodenej schopnosti, ktorá si nevyžaduje vysokú odbornosť. Často je vnímaná skôr ako samozrejmosť, charita spojená so sebaobetovaním a poslaním ženy. Sociálna práca je považovaná ako „nie-práca“ spojená aj s neplatenou prácou žien v domácnosti a starostlivosti o závislých členov rodiny (Cviková ed 2007; Kubisa 2016).

Podľa prieskumu verejnej mienky, 10 % respondentov vykonáva dobrovoľnícke aktivity v sociálnej oblasti, ako sú bezplatná pomoc seniorom, asistencia pre občanov so zdravotným postihnutím, pomoc týraným ženám a pod., čím sa dobrovoľníctvo v tejto oblasti zaradilo do tretej

skupiny s najväčším podielom účasti dobrovoľníkov (Analýza socioekonomického prínosu neziskového sektora a stavu a trendov rozvoja občianskej spoločnosti – časť 4.1 Občianska spoločnosť 2019 očami dospeléj populácie (reprezentatívny prieskum verejnej mienky)). Z prieskumu verejnej mienky ďalej vyplýva zaujímavé zistenie, že z hľadiska vývoja podielu dobrovoľníkov v jednotlivých oblastiach, bol v sociálnej oblasti najväčší podiel dobrovoľníkov v roku 2011, a to 23 %, pričom v roku 2016 to bolo už len 11 % a v roku 2019 to bolo spomínaných 10 % (Analýza socioekonomického prínosu neziskového sektora a stavu a trendov rozvoja občianskej spoločnosti – časť 4.1 Občianska spoločnosť 2019 očami dospeléj populácie (reprezentatívny prieskum verejnej mienky)). Môžeme konštatovať, že ide o veľký prepád účasti dobrovoľníkov v sociálnej oblasti. I napriek prekvapivému zisteniu z výskumu v sociálnej oblasti, že organizácie pôsobiace v sociálnej oblasti považujú počet dobrovoľníkov a dobrovoľníčok za viac dostatočný ako nedostatočný, považujeme za výzvu, zvrátiť klesajúci trend podielu dobrovoľníkov v sociálnej oblasti, atraktívniť tento sektor, a to za účelom vytvorenia priestoru na spoluprácu dobrovoľníkov a zamestnancov v sociálnej oblasti pre lepšie služby ľuďom, ktorí sú odkázaní na sociálnu pomoc.

Prieskum verejnej mienky skúmal ďalej frekvenciu a intenzitu formálnej dobrovoľníckej práce, avšak nie z hľadiska oblasti, pre ktorú dobrovoľník pracuje. Zaujímavé sú zistenia v oblasti neformálneho dobrovoľníctva, podľa ktorého ďalšia približne tretina dobrovoľníkov udržiavala kontakt s niekým mimo vlastných príbuzných, kto to potreboval (formou osobných návštev, telefonovania, e-mailovania – 35 %); pomáhala s odvozom alebo sprevádzala niekoho (napríklad do nemocnice či na stretnutie – 31%); starala sa o deti, zabezpečovala nad nimi dohľad (28 %). Približne pätina dobrovoľníkov poskytovala osobnú starostlivosť alebo sprevádzanie človeku, ktorý bol chorý, starý alebo potreboval pomoc z iných dôvodov (napríklad poskytovali emocionálnu podporu, pomáhali s hygienou či pri obliekaní – 21 %); pomáhali s drobnými administratívnymi prácami (napríklad s písaním listov, s vyplňovaním daňového priznania či rôznych formulárov, s bankovými úkonmi, s platením účtov alebo vyhľadávaním informácií – 20 %). Približne desatina dobrovoľníkov pomáhala ľuďom, ktorých niekto diskriminoval, ohrozoval, ktorí sa sami nevedeli domôcť toho, na čo mali nárok (11 %) alebo zastupovala človeka na úrade či v nejakej inštitúcii (10 %), (Analýza socioekonomického prínosu neziskového sektora a stavu a trendov rozvoja občianskej spoločnosti – časť 4.1 Občianska spoločnosť 2019 očami dospeléj populácie (reprezentatívny prieskum verejnej mienky)). Tieto výsledky sú z hľadiska sociálnej oblasti významné, nakoľko tieto aktivity sa vo veľkej časti prekrývajú s činnosťami zamestnancov zo sociálnej oblasti. Dovoľujeme si tak konštatovať, že neformálne dobrovoľníctvo má v sociálnej oblasti významnú úlohu a postavenie.

Výskum neziskových organizácií ukázal, že organizácie pôsobiace v oblasti sociálnych služieb najviac zapájajú do činnosti nepravidelných dobrovoľníkov, to sú tí, ktorí pomáhajú menej ako raz mesačne. Organizácie v oblasti zdravia naopak v najväčšej miere spolupracujú s pravidelnými dobrovoľníkmi, teda s tými, ktorí pomáhajú minimálne raz za mesiac. V oblasti mládeže výskum preukázal, že polovica (52 %) respondentov deklarovala, že sa do dobrovoľníctva či všeobecne prospešnej činnosti nezapája vôbec. Až 38 % mladých ľudí povedalo, že sa jej venuje do nejakej miery, pričom 15 % povedalo, že sa dobrovoľníctvu venujú pravidelne minimálne raz mesačne, (Analýza socioekonomického prínosu neziskového sektora a stavu a trendov rozvoja občianskej spoločnosti – časť 4.3 Mládež – občianska spoločnosť a participácia (fókusové skupiny a reprezentatívny prieskum verejnej mienky za mládež)), a to pri vzorke respondentov N = 1000. Sú to zaujímavé výsledky, ktoré výskum v jednotlivých sektorových radách ukázal, avšak treba zdôrazniť, že v oblasti zdravia bol počet respondentov N = 15 a v oblasti sociálnych služieb počet respondentov N = 37 – 40. Pre úplnosť uvádzame, že podľa typológie použitej v publikácii *Dobrovoľníctvo na Slovensku* vykonávalo počas posledného roka 37 % dobrovoľníkov prácu pravidelne (teda takmer denne, každý týždeň alebo aspoň raz za mesiac) a 63 % nepravidelne, teda zriedkavejšie. (Analýza socioekonomického prínosu neziskového sektora a stavu a trendov rozvoja občianskej spoločnosti – časť 4.1 Občianska spoločnosť 2019 očami dospelaj populácie (reprezentatívny prieskum verejnej mienky)). Táto konštatácia kopíruje aktuálny stav v sociálnej oblasti. Z praktických skúseností v oblasti sociálnych služieb vieme, že sa stretávame spravidla s dvoma typmi dobrovoľníkov, a to tými, ktorí chcú „dobrovoľničiť“ pravidelne, minimálne raz za mesiac, alebo tými, ktorí sú pripravení poskytnúť pomoc ad hoc, v prípade akútnej, mimoriadnej situácie tak, ako to bolo počas krízovej situácie v súvislosti s COVID-19. Prikláňame sa však k záveru, ktorý preukázal výskum v sociálnej oblasti, a to že najviac sa zapájajú do činnosti nepravidelní dobrovoľníci. Z nášho pohľadu je zaujímavé zistenie prieskumu verejnej mienky, že priemer odpracovaných hodín dobrovoľníkov za posledné 4 týždne predstavuje 7,6 odpracovanej hodiny (Analýza socioekonomického prínosu neziskového sektora a stavu a trendov rozvoja občianskej spoločnosti – časť 4.1 Občianska spoločnosť 2019 očami dospelaj populácie (reprezentatívny prieskum verejnej mienky)).

Prekvapivé zistenie z výskumu v sociálnej oblasti je, že organizácie pôsobiace v sociálnej oblasti považujú počet dobrovoľníkov a dobrovoľníčok za viac dostatočný ako nedostatočný, a to aj napriek tomu, že podiel dobrovoľníkov má výrazne klesajúcu tendenciu. I napriek tomuto zisteniu si dovoľujeme navrhnúť odporúčanie, ktoré uvádzame v časti 3, nakoľko úloha dobrovoľníkov je v systéme sociálnej oblasti podstatná.

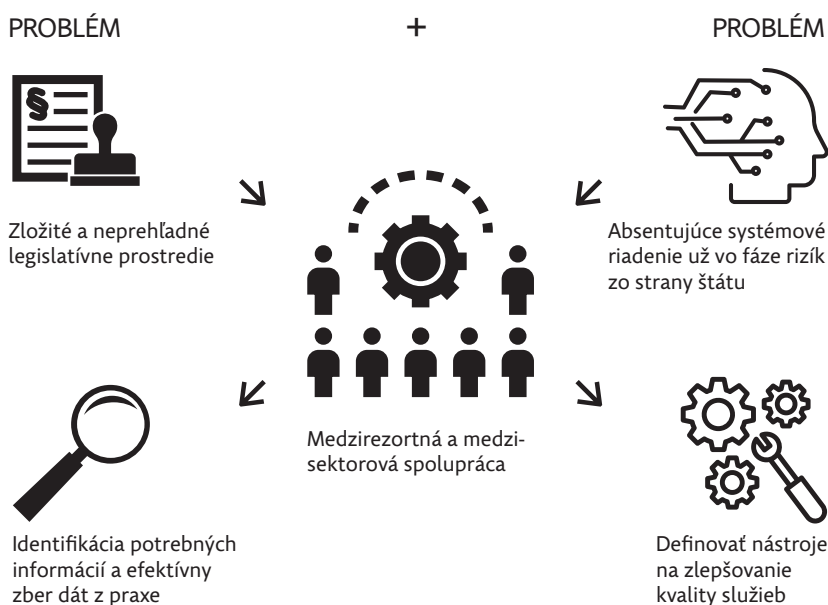
V rámci diskusie si ďalej rozoberieme problematické skutočnosti vo vzťahu k dobrovoľníctvu, nakoľko výskum preukázal zaujímavé fakty. Nie je prekvapením, že nedostatok financií na dobrovoľnícky program a adekvátne podpora dobrovoľníkov, sú považované za výrazne najviac problematické skutočnosti. To súvisí prirodzene s nedostatkom financií, ktorý v rámci výskumu v sociálnej oblasti vyšiel ako najväčšia prekážka v dosahovaní cieľov organizácií v oblasti sociálnych služieb. Menej problematické sú neschopnosť nájsť dobrovoľníkov, ktorých organizácie potrebujú (35 %) a nedostatok času na dobrovoľníkov a prácu s nimi (29 %). S týmito výrokmi súhlasíme a sme radi, že výskum preukázal, s čím sa organizácie v praxi boria. V porovnaní s výskumom v oblasti zdravia je zhoda v nedostatku financií. Čo je však z nášho pohľadu zaujímavé, je fakt, že za druhý najväčší problém v oblasti zdravia sa považujú negatívne skúsenosti s dobrovoľníkmi, ktoré sú v sociálnej oblasti uvedené až v druhej polovici najmenej problematických skutočností, čo však organizácie nevnímajú tak intenzívne. V oblasti zdravia sú na treťom mieste nedostatočné vedomosti a zručnosti a nevedomosť organizácií o práci s dobrovoľníkmi, ktoré sa v sociálnej oblasti organizácií umiestnili až na siedmom mieste z hľadiska navyše problematických skutočností. Zhoda v sociálnej oblasti a oblasti zdravia panuje v tom, že v oboch oblastiach sa za najmenej problematické považuje nevhodný prístup platených zamestnancov k dobrovoľníkom, čo považujeme za logické.

6.5.9 Odporúčania

Odporúčania pre sociálnu oblasť

Zdôrazňujeme, že pri rozvoji politík, nielen v sociálnej oblasti, je veľmi potrebné vždy nadväzovať na predchádzajúce relevantné výstupy projektov, odborných pracovných skupín a pod. Nezmyselné prerušenie kontinuity je neefektívnou cestou, ktorá mrhá odborným ľudským potenciálom, skúsenosťou a zbytočne predlžuje čas k dosiahnutiu cieľov. Pre lepšiu názornosť zobrazíme každú z 3 hlavných oblastí odporúčaní piktogramom, ktorý následne vysvetlíme v texte.

1. Odstrániť sériu vážnych prekážok v dosahovaní cieľov mimovládnych neziskových organizácií vytvorením expertnej pracovnej skupiny formou stáleho výboru, inštitútu alebo úradu, či odboru pre zlepšovanie kvality služieb v sociálnej oblasti.

Zložité a neprehľadné legislatívne prostredie v sociálnej oblasti (zákon č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov a iné právne predpisy, zákon č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a mládeže a iné súvisiace zákony v sociálnej

oblasti) majú rozsahom novelizácií niekoľkonásobne prekonaný rozsah pôvodného zákona) je zásadným problémom, s ktorým sa neziskové organizácie v tejto oblasti stretávajú. Napr. zákon č. 448/2008 Z. z. je neprehľadný, pretože ustanovuje príliš veľa skutočností príliš podrobne, decentralizácia služieb zo štátu na samosprávu prispieva k zvyšovaniu chaosu, dostupnosť služieb nie je strategickým cieľom, rieši sa živelne, výsledkom čoho sa sociálne služby stávajú miestne a finančne nedostupné.

Zmena filozofie financovania sociálnych služieb	Zlepšenie finančných podmienok pre personál v pomáhajúcich profesiách
	Zrovnoprávnenie poskytovateľov sociálnych služieb
	Zjednotenie posudkovej činnosti
	Systémové rozčlenenie zákona o sociálnych službách podľa cieľových skupín
	Zavedenie „doplňkového“ poistného systému
	Lepšiu oporu prevádzkovateľov služieb v soc. oblasti v Zákonníku práce
	Riešenie oblasti násilia na ženách a ich deťoch legislatívne a prierezovo
Pravidelný monitoring o nedostatku služieb pre jednotlivé špecifické cieľové skupiny a návrhy krokov na ich riešenie	Zvyšovanie miery prístupnosti/dostupnosti zariadení sociálnych služieb (finančná aj regionálna dostupnosť, zavádzanie nových komunitných služieb)
	Reálne deinštitucionalizovanie najmä veľkokapacitných zariadení
	Podpora špecializovaných programov v oblasti bývania, inkluzívneho vzdelávania, zamestnávania a voľného času
	Prístup k bývaní a prístup k službám krízovej intervencie
	Podpora sanácie rodinného prostredia
	Zavedenie podporovaného zamestnávania pre ľudí zo sociálne znevýhodneného prostredia

Naliehavosť problému, prítomnosť série vážnych prekážok v dosahovaní cieľov neziskových organizácií, napriek veľkému významu týchto organizácií pre riešenie spoločenských prioritných tém, silnie predpoklad rastúceho dopytu po tomto druhu služieb. Problémom je samotná existencia a pretrvávanie prekážok v príčinnom kontexte absentujúceho systémového riadenia týchto prekážok už vo fáze rizika zo strany štátu, napriek tomu, že neziskové organizácie sú kľúčovou zainteresovanou stranou, ktorá má priamy vplyv na výsledky kvality sociálnych služieb v celej krajine. V minulosti tento problém riešený bol, nie však systémovo, s chýbajúcimi prvkami proaktívneho riadiaceho prístupu, zameraného na aktívne vyhľadávanie, komplexné posudzovanie a riadenie opatrení s prioritným zameraním na jasne merateľné výsledky

a ukazovatele. Vyššia angažovanosť štátu je nevyhnutná aj z dôvodu, že prekážky vznikajú a sú regulovateľné na úrovni prekračujúcej dosah samotných neziskových organizácií. Pozícia neziskových organizácií je vo vzťahu k štátu submisívna a menejcenná, nejde o partnerstvo so súčinným zdieľaním cieľov. Neziskové organizácie pracujú na spoločenských prioritách, narážajú na ťažkosti, snažia sa ich prekonať, štát upozorňuje na problémy, žiadajú o pomoc, no bez výraznejšieho efektu. Toto je nesprávna východisková pozícia neziskových organizácií, ktorá predikuje pokračujúci neúspech v zdoľávaní prekážok. Zvlášť v aktuálnom období hroziacej ekonomickej krízy v súvislosti s pandémiou Covid-19 pretrvávajúce prekážky a striktnosť v pomoci neziskových organizácií zo strany štátu môžu mať pre fungovanie neziskových organizácií fatálne následky. Naliehavá potreba redukcie prekážok v dosahovaní cieľov neziskových organizácií je preto jedným z dôležitých výstupov pre rozvoj občianskej spoločnosti. Naše odporúčania vychádzajú z predpokladu, že štruktúra prekážok sa môže meniť, rovnako ako ich naliehavosť či dopad v závislosti, napríklad od meniaceho sa ekonomického kontextu či nepredvídateľných výziev. Aj preto je nevyhnutné nastaviť systémové, komplexné, flexibilné fungovanie nástrojov určenia prekážok, ich riešenia a opätovného preskúmania zo strany ministerstiev a štátu.

Prekážky v dosahovaní cieľov neziskových organizácií by mali byť trvalo identifikované a riešené s prihliadnutím na fakt, že oblasť poskytovania sociálnych služieb je občanmi vnímaná ako prioritná. Vláda Slovenskej republiky schválila uznesením vlády č. 606 zo 16. októbra 2013 Národný program kvality SR 2017 – 2021. Víziou národného programu kvality je dobre spravovaný a dobre fungujúci sociálny štát. Kvalita má byť trvalou hodnotou pre organizáciu aj jednotlivca, prioritou pre každého, pre verejného činiteľa, manažéra, zamestnanca i občana. Stále nedostatočne sú využívané možnosti, ktoré našim organizáciám ponúka celosvetovo uznávaná koncepcia neustáleho zlepšovania (Continuous Improvement) v podobe takého prístupu k práci, ktorý podporuje kultúru inovácií a kreativitu. Medzi piatimi prioritnými oblasťami národného programu kvality je tiež identifikácia príležitostí na zlepšovanie sebahodnotením, rozvíjaním benchmarkingu a benchlearningu, organizovaním iniciačných podujatí a aktivít, a tiež spolupráca so zainteresovanými stranami na implementácii stratégie a organizovanie spoločných iniciatív na podporu zlepšovania kvality. Výskum ukázal, že fungovanie organizácií negatívne ovplyvňuje prístup štátnych a regionálnych inštitúcií k mimovládny organizáciám v sociálnej oblasti spochybňujúci ich odbornosť pri tvorbe verejných politík v tejto oblasti. Je preto nevyhnutné podporiť spoluprácu sociálnych mimovládnych organizácií a štátnych orgánov/regionálnej samosprávy s cieľom zvýšiť participatívne rozhodovanie o rozvoji sociálnych služieb.

Zlepšovanie kvality predstavuje v nastávajúcom období jednu z hlavných priorít vlády SR. Neustále zlepšovanie by sa malo týkať predovšetkým kľúčových, vrcholových štátnych inštitúcií, pretože v konečnom dôsledku znamená zvyšovanie konkurencieschopnosti krajiny a kvality života ľudí. Neustále zlepšovanie využíva také prístupy k zlepšovaniu, aké predstavuje samohodnotenie, benchmarking, reengineering (pre projektovanie procesov), manažérstvo kvality, riadenie výkonnosti a pod. V súlade so *Stratégiou zlepšovania kvality produktov a služieb* zlepšováním organizácií pre roky 2017 – 2021 by teda mali predovšetkým vrcholové riadiace štátne inštitúcie jasne definovať nástroje pre zlepšovanie kvality, a teda tiež pre trvalé aktívne skúmanie (akýchkoľvek) prekážok v dosahovaní cieľov neziskových organizácií v oblasti poskytovania sociálnych, no tiež zdravotníckych služieb, keďže tieto oblasti sa v pomoci občanovi často prelínajú a ich prepojenie býva často základným predpokladom komplexnej a adekvátnej pomoci. V kontexte manažérstva kvality preto odporúčame využívať efektívne cesty trvalej komunikácie s neziskovými organizáciami, v zmysle aktívneho zberu podnetov, návrhov, vrátane ich flexibilného zapracovania do legislatívy a riadenia. Potrebné je doplnenie nástrojov neustáleho skúmania efektu opatrení zo strany štátu. Rozvoj v tejto oblasti nestačí tempu narastania problémov staroby, choroby a bezvládnosti, a preto zdynamizovanie realizácie opatrení je základnou požiadavkou.

Navrhujeme zriadiť expertnú pracovnú skupinu formou stáleho výboru, inštitútu, úradu, či odboru pre zlepšovanie kvality v sociálnych službách, pre dosahovanie výsledkov aktivít a činností mimovládnych neziskových organizácií v zastrešení MPSVaR SR, MZ SR, MŠVVŠ SR, MV SR, MS SR a Úradu splnomocnenca vlády pre rozvoj občianskej spoločnosti SR a zastúpení viacerých neziskových organizácií v závislosti od potrebnej expertízy v rôznych sociálnych oblastiach pri spolupráci s Úradom normalizácie, metrológie a skúšobníctva SR (ÚNMS SR), ktorý zabezpečuje poradenskú a posudzovateľskú činnosť v oblasti implementácie nástrojov a modelov kvality v organizáciách verejnej správy. Táto dynamická základňa by riešila najmä tieto témy zo sociálnej oblasti:

- **Zmena filozofie financovania sociálnych služieb**, služieb dlhodobej starostlivosti na princípe individualizovaných finančných príspevkov pre odkázaných občanov (nie pre zariadenia, prostredníctvom MPSVR SR, SK8, VÚC, obce);
- Nastavenie **lepších finančných podmienok pre personál v pomáhajúcich profesiách**, čo je jedným z predpokladov prevencie kolapsu celého systému služieb (MPVSR SR);
- Úplné **zrovnoprávnenie poskytovateľov sociálnych služieb** (vo všetkých záväzných dokumentoch, exekutívy aj financovania na MPSVR SR, SK8, VÚC, obce);

- **Zjednotenie posudkovej činnosti** (zdravotnej MZ SR aj sociálnej MPSVR SR) a lepšia diferenciacia služieb pre odkázaných seniorov a pre ľudí so zdravotným postihnutím;
- **Systémové rozčlenenie zákona o sociálnych službách s cieľom rozdeliť zákon do troch samostatných legislatívnych noriem podľa cieľových skupín.** Odporúčame Ministerstvu práce, sociálnych vecí a rodiny SR pripraviť nový systém sociálnych služieb v podobe rozdelenia zákona o sociálnych službách na tri zákony: 1. zákon o dlhodobej starostlivosti a komunitných službách pre seniorov, 2. zákon o podpore sociálneho začleňovania osôb so zdravotným postihnutím, 3. zákon o sociálnej prevencii a krízovej intervencii. (Návrh nezávislej platformy SocioFórum);
- Je potrebné pripravovať kroky k efektívnejšej forme financovania „času odkázanosti“ formou **zavedenia „doplňového“ poistného systému** alebo prerozdelenia zdrojov zo súčasného poistného systému zdravotného a sociálneho zabezpečenia (MPSVR SR, Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny);
- Neziskové organizácie poskytujúce sociálne služby pritom potrebujú stabilnú personálnu základňu, zamestnancov s dostatočným morálnym kreditom. Porušovanie pracovnej disciplíny malo byť posudzované neziskovou organizáciou prísnejšie ako v iných sférach pracovného trhu, keďže dôsledky majú priamy dosah na kvalitu služby, od ktorej môže závisieť zdravie i život prijímateľov služby. Neziskové organizácie poskytujúce sociálne i zdravotné služby potrebujú **lepšiu oporu v Zákonníku práce**, ktorý v súčasnosti preferuje potreby zamestnancov a je potrebné vyvážiť a zohľadniť tiež záujmy, potreby a očakávania cieľovej skupiny služieb neziskových organizácií, ktorými sú často najohrozenejší jedinci (MPSVR SR, Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny SR, ÚPSVaR, SK8, VÚC, obce);
- **Celá oblasť násilia na ženách a ich deťoch** potrebuje systémové kroky, najlepšie v podobe komplexného zákona, ktorý by riešil problematiku prierezovo; osobitne treba dať do súladu špecifické podporné služby pre ženy a ich deti zažívajúce násilie podľa európskych štandardov so zákonom o sociálnych službách, kde nateraz nemajú oporu. V oblasti špecifických služieb pre ženy zažívajúce násilie, prevádzkované väčšinou neverejnými poskytovateľmi – mimovládnyimi organizáciami, treba zaviesť urgentne systémové a garantované financovanie na ich prevádzku. Tvorba politík v oblasti rodovej rovnosti a násilia na ženách musí výrazne viac stavať na participatívnom princípe a spolupráci s mimovládnyimi organizáciami, ako je to ukotvené v medzinárodných dohovoroch (MPSVR SR, SK8, VÚC, obce);
- **Realizovať pravidelný monitoring o nedostatku služieb pre jednotlivé špecifické cieľové skupiny.** Od januára 2021 by malo

Ministerstvo práce, sociálnych služieb a rodiny SR zaviesť „informačný systém sociálnych služieb, v ktorom budú zbierané a zhromaždené údaje tak, aby boli aktuálne, overiteľné a relevantné pre potreby zisťovania skutkového stavu v oblasti sociálnych služieb, skvalitnenia procesu strednodobého plánovania rozvoja sociálnych služieb a ich súvisiaceho spolufinancovania, a to na úrovni samosprávy aj štátu“. Nie je pritom zrejmé, či nový systém bude umožňovať identifikovanie celej škály rôznorodých cieľových skupín, ktorým mimovládne organizácie poskytujú svoje služby. Nie je ani zrejmé, či nový systém bol vytváraný participatívnym spôsobom za účasti relevantných aktérov aj z oblasti mimovládneho sektora – teda neverejných poskytovateľov sociálnych služieb. Odporúčame preto Ministerstvu práce, sociálnych vecí a rodiny SR, aby overil dostatočnosti nového informačného systému, prípadne ho aktualizoval, alebo realizoval osobitné a pravidelné monitoriny všetkých špecifických skupín obyvateľstva, ktorých potreby sociálnych služieb nie sú napĺňané;

- Zabezpečenie procesov pre **zvyšovanie miery prístupnosti/dostupnosti zariadení sociálnych služieb (finančná aj regionálna dostupnosť). Budovanie nových komunitných služieb pre všetky cieľové skupiny odkázané na sociálne ohrozených občanov** (MPSVR SR, SK8, VÚC, obce). Preferencia a zabezpečenie **dostupnosti včasnej intervencie** (integrovanej včasnej podpory rodín detí vo veku 0 – 7 rokov), ako aj **ambulantných a terénnych služieb poskytovaných v prirodzenom prostredí klientov** (napr. odľahčovacia a opatrovateľská služba) (MPSVR SR, SK8, VÚC, obce);
- Nutnosť **reálne deinštitucionalizovať najmä veľkokapacitné zariadenia**, kde sú stále porušované základné ľudské práva obyvateľov (MPSVR SR, SK8, VÚC, obce);
- **Podpora špecializovaných programov v oblasti bývania, inkluzívneho vzdelávania, zamestnávania a voľného času** a posilňovanie odborných kapacít v systéme služieb pre deti a dospelých so špeciálnymi potrebami (osoby so zrakovo, sluchovo, mentálne alebo telesným postihnutím, alebo ich kombináciou, osoby s poruchami autistického spektra, osoby s duševných postihnutím) (MPSVR SR, SK8, VÚC, obce, ÚPSVaR, Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny);
- Ukončovanie bezdomovectva ako cieľ verejných politík, a to cez **prístup k bývaniu a prístup k službám krízovej intervencie** (najmä služieb 24/7 a terénnych služieb) (MPSVR SR, SK8, VÚC, obce);
- Podporu **sanácie rodinného prostredia** zavedením komplexného multidisciplinárneho, medzirezortného a medzisektorového prístupu v sociálnoprávnej ochrane detí a sociálnej kuratele (MPSVR SR, Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny SR, ÚPSVaR, SK8, VÚC, obce);
- Zavedenie systémových opatrení pre obnovu a trvalú udržateľnosť služieb **podporovaného zamestnávania** pre ľudí zo sociálne

znevýhodneného prostredia ako jedného z hlavných pilierov boja proti chudobe (MPSVR SR, Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny SR, ÚPSVaR, SK8, VÚC, obce).

- a iné.

2. ODPORÚČANIE

Odstrániť zlyhávajúci manažment finančných a personálnych zdrojov neziskových organizácií systematickým budovaním trvalo udržateľných odborných personálnych a technických, materiálnych a priestorových kapacít neziskových organizácií v súlade so zvyšujúcim sa dopytom po sociálnych službách v občianskej spoločnosti

PROBLÉM

+

PROBLÉM

Počet žiadateľov stúpa (starnutie, civilizačné choroby)

RIEŠENIA

Riešia sa krízy, nie dlhodobé stratégie a prevencie

Financovanie

Personálne kapacity

Priestorové kapacity

Materiálne kapacity

Technické kapacity

2. Odstrániť zlyhávajúci manažment finančných a personálnych zdrojov neziskových organizácií systematickým budovaním trvalo udržateľných odborných personálnych a technických, materiálnych a priestorových kapacít neziskových organizácií v súlade so zvyšujúcim sa dopytom po sociálnych službách v občianskej spoločnosti

Počet žiadateľov o zabezpečenie poskytovania sociálnych služieb z roka na rok rastie. V roku 2019 čakalo na sociálnu službu v tzv. OPIO zariadeniach (zariadeniach podmienených odkázanosťou na pomoc inej osoby) celkovo 10 779 fyzických osôb. Z toho najviac v zariadeniach pre seniorov a špecializovaných zariadeniach. Aj správa Najvyššieho

kontrolného úradu z roku 2018 konštatuje, že dostupnosť sociálnych služieb pre seniorov a špecializovaných služieb je nedostatočná, dopyt prekračuje ponuku. Nízka dostupnosť je negatívne ovplyvnená nielen nedostatočnými kapacitami, ale aj nesúlodom dopytu a ponuky po vybraných zariadeniach sociálnych služieb zo strany žiadateľov. Aj keď čas žiadostí o umiestnenie je vybavená do 30 dní, veľa žiadateľov čaká na umiestnenie aj niekoľko rokov. Pritom u niektorých verejných, ako aj neverejných poskytovateľov, boli zistené prekročenia limitu maximálneho počtu prijímateľov sociálnej služby na jedného zamestnanca. Aj náš prieskum miery naplnenia potrieb rôznorodých cieľových skupín ukázal, že pomerne veľký počet ľudí, ktorí požiadali o službu, mimovládne organizácie v sociálnej oblasti museli z odborných a technických kapacít odmietnuť. Pri zvýšení kapacít by miera naplnenia potrieb cieľových skupín mohla byť vyššia. Nedostatočnosť sociálnych služieb je spôsobená ich nízkou kapacitou (najmä v počte zariadení, nie navýšením kapacity v rámci jedného zariadenia vzhľadom na trend komunitných služieb na regionálnej úrovni so zachovaním čo najdomáckejšieho a rodinného typu). Kapacita, či už personálna, alebo technická, (nedostatok miest) je zase dôsledkom nedostatočného financovania zo strany štátu, vyšších územných celkov či obce. Odporúčame Ministerstvu práce, sociálnych vecí a rodiny SR a vyšším územným celkom prehodnotiť oblasť financovania sociálnych služieb tak, aby bola zabezpečená dostatočná kapacita sociálnych služieb. Na základe dôkladného monitoringu o nedostatku služieb je preto potrebné plánovať zvyšovanie kapacít sociálnych služieb a garantovať ich financovanie.

Stratégia dlhodobej sociálnozdravotnej starostlivosti Slovenskej republiky (2019) poukazuje na fakt, že finančnú náročnosť sociálnych služieb určujú predovšetkým mzdové náklady a odvody z miezd. Zvyšovaním ceny práce cez zvyšovanie príplatkov za prácu počas sviatkov, v noci a za prácu nadčas sa tieto náklady zvyšujú, a to treba verejnosti jasne a zrozumiteľne vysvetliť. Súčasne naďalej predpokladať, že túto náročnú prácu budú robiť zamestnanci odmeňovaní minimálnou mzdou, je nereálne a nemorálne – aj finančné ocenenie tejto práce je odrazom vzťahu spoločnosti k tejto téme. Náklady na poskytovanie a zabezpečovanie sociálnych služieb sa budú neustále zvyšovať. Príčinou je rast cien v každej položke nákladov, najmä personálnych. Celkové náklady môžu v budúcnosti rásť vysokým tempom, najmä z dôvodu stúpajúceho počtu odkázaných ľudí. V súčasnom systéme financovania sociálnych služieb narazíme v blízkej dobe na obmedzené verejné zdroje. Verejné zdroje nebude možné zvyšovať úmerne k zvyšujúcej sa potrebe.

Z našej analýzy vyplýva, že vzhľadom na trend starnutia obyvateľstva a rastu civilizačných chorôb je predpoklad, že aj sektor sociálnych služieb a opatrení SPODaSK bude mať stúpajúcu tendenciu, v raste

personálnych kapacít i v nárokoch na lokálne širokoplošné pokrytie komplexnými službami. Nedostatok financií, nestabilné zdroje, s tým súvisiace nízke finančné ohodnotenie, fluktuácia zamestnancov sú vnímané ako problematické skutočnosti, s ktorými neziskové organizácie zápasia. Slabá podpora dobrovoľníkov v tomto sektore vyplýva tiež z analýzy v rámci materiálu *Občianska spoločnosť 2019 očami dospelaj populácie (18+)*. Výrazne problematický je nedostatok financií na dobrovoľnícky program a adekvátnu nefinančnú podporu dobrovoľníkov.

Zvýšenie miezd na základe nacenenia jednotlivých odborných úkonov	Rozvíjať strategické nástroje lepšieho odmeňovania a motivácie zamestnancov	Vybudovať kvalitný informačný systém s podpornými nástrojmi efektívneho manažmentu neziskových organizácií slúžiaci
Rovnaké podmienky pre verejných a neverejných poskytovateľov	Rozvíjať nástroje personálneho zabezpečenia a personálnej pomoci neziskovým organizáciám	Celkovo posilniť priestorové, materiálne a technické kapacity neziskových organizácií
Zjednodušiť a posilniť nástroje financovania neziskových organizácií zo štátneho a/alebo samosprávneho rozpočtu	Vo väčšej miere zapojiť cirkev, vzdelávacie inštitúcie, podnikateľský sektor	
Vyriešiť finančnú, kompetenčnú a kontrolnú roztrieštenosť zdrojov	Legislatívna opora pre lepšiu ochranu zabezpečenia kvalitných a stabilných personálnych zdrojov	
Využiť všetky možnosti čerpania eurofondov, s výraznou redukciou administratívnych prekážok	Podpora dobrovoľníctva zo strany štátu, obcí a VÚC	
Umožniť neziskovým organizáciám pripomienkovať a navrhovať zameranie projektov		
Modelovať nástroje pripistenia, resp. iné finančné produkty		

Avšak reálne, vážne zlyhávajúci manažment finančných a personálnych zdrojov vo všeobecnosti v praxi neziskového sektora v sociálnej oblasti predchádza zrušeniu akéhokoľvek predtým funkčného systému. Ak štát včas nevykoná dostatočné opatrenia na zvrátenie tohto trendu, neziskové organizácie budú postupne zanikať, a rovnako teda hrozí

vážne riziko zániku služieb a pomoci, ktoré poskytujú. Je to problém s potenciálne veľkým dosahom, pretože sa dotýka širokého okruhu nielen neziskových organizácií, no rovnako všetkých prijímateľov ich služieb a obrovskej skupiny ich rodinných príslušníkov. Hlavnými príčinami tohto problému je neustále zvyšovanie ceny práce, nízke finančné ohodnotenie zamestnancov (vzhľadom na mentálnu, a často i fyzickú záťaž, ktorú v práci podstupujú), obmedzené verejné zdroje, aj vzhľadom na zvyšujúci sa dopyt, absentujúci doplnkový poisťný systém, rastúca potreba personálnych kapacít, no tiež relatívne vysoká legislatívna ochrana zamestnanca, ktorá môže vyústiť do porušovania práv a potrieb prijímateľov, či slabá podpora a angažovanosť dobrovoľníkov (napríklad v porovnaní so zahraničnou praxou). Nedostatočné riešenie tohto problému v minulosti spôsobilo, že v súčasnosti naďalej narastá a v budúcnosti spôsobí zánik poskytovateľov a výrazný pokles kvality a dostupnosti prioritných služieb. Absentovali komplexné, systémové a strategické riešenia na úrovni ministerstiev a vlády s definovaním jasných ukazovateľov (ako napríklad stúpajúci trend zamestnanosti v oblasti sociálnych služieb, či porovnávanie výšky príspevkov a reálnych nákladov s cieľom dosiahnuť vyváženosť). Z uvedených dôvodov navrhujeme naše odporúčania zasadiť do osobitného strategického rámca v gescii rezortu práce, sociálnych vecí a rodiny, zdravotníctva, školstva a vnútra, ako aj a rezortu financií, rezortu regionálneho rozvoja aj s kompetenčným dosahom na VÚC, vzhľadom na systém kontroly a financovania sociálnych služieb.

Financovanie v sociálnej oblasti – odporúčania

- Nízke a často nedôstojné odmeňovanie vysoko kvalifikovanej odbornej pracovnej sily v mimovládnych sociálnych organizáciách spôsobujúci fluktáciu, obmedzuje ich udržateľnosť a rozvoj. Zamestnávateľovi (neziskovej organizácii) nikto nebráni dať vysoký plat zamestnancom, avšak je problém vyššie platy vykryť finančne, keďže maximálne príspevky z verejných a EÚ zdrojov sú „zastropované» tabuľkovými platmi v zmysle zákona o odmeňovaní zamestnancov vo verejnom záujme, ktoré sú dlhodobo nízke, držia plat, a tým aj cenu verejnej služby veľmi nízko. Odporúčame **zvýšenie miezd v sociálnych službách reevaluáciou schém odmeňovania a nastavovania hodinovej/mesačnej mzdy na základe nacenenia jednotlivých odborných úkonov** (MPSVR SR, Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny SR, ÚPSVaR, SK8, VÚC, obce).
- **Posilniť nástroje úspešného a spravodlivého manažmentu zdrojov** na fungovanie a rozvoj neziskových organizácií poskytujúcich sociálne služby, **rovnaké podmienky pre verejných a neverejných poskytovateľov** prostredníctvom efektívnejšie nastavenej verejnej politiky (MPSVR SR, Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny SR, ÚPSVaR, SK8, VÚC, obce).

- **Zjednodušiť a posilniť nástroje financovania neziskových organizácií zo štátneho a/alebo samosprávneho rozpočtu** poskytujúcich sociálne služby ako centrálného a hlavného financovania sociálnych služieb neziskových organizácií (eurofondy majú byť len doplnkové na pilotné a inovatívne zavádzanie nových modelov služieb (MPSVR SR, Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny SR, ÚPSVaR, SK8, VÚC, obce).
- **Vyriešiť finančnú, kompetenčnú a kontrolnú roztrieštenosť zdrojov** z ministerstva a samospráv, lebo takto sa zbavujú štátne a samosprávne orgány zodpovednosti voči neziskovému sektoru a chýba prehľadnosť systému nielen financovania, ale aj samostatného fungovania jednotlivých článkov systému, čo má za následok často zlyhanie a nefunkčnosť, ktorá dopadá na prijímateľov sociálnych služieb a klientov výkonu opatrení sociálnoprávnej ochrany pre občiansku spoločnosť (MPSVR SR, Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny SR, ÚPSVaR, SK8, VÚC, obce).
- Využiť všetky možnosti **čerpania eurofondov** s výraznou redukciou administratívnych prekážok oproti súčasnosti, pre podporu prevádzkovania a rozvoja neziskových organizácií poskytujúcich sociálne služby, na ktorúkoľvek oblasť ich nákladov, pretože veľmi užitočná môže byť aj alokácia zdrojov (MPSVR SR, Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny SR, ÚPSVaR, SK8, VÚC, obce).
- Umožniť neziskovým organizáciám, aby širokoplošne a komplexne, **systematickejšie pripomienkovali a navrhovali zameranie projektov** financovaných zo štátnych a samosprávnych zdrojov ako aj z eurofondov, pretože vedia získať relevantné informácie o tom, aký druh a formy pomoci sú najpotrebnejšie (v súčasnosti len zopár vybraných neziskových organizácií je vyzvaných, a následne len čiastočne akceptovaných v pripomienkovom procese), pričom práve neziskové organizácie sú tie, ktoré robia v praxi s občianskou spoločnosťou, teda poznajú potreby spoločnosti ako aj majú návrhy na ich naplnenie (MPSVR SR, SK8, VÚC, obce).
- Modelovať **nástroje pripoistenia, resp. iné finančné produkty pre prípad odkázanosti ako vytvorenie sociálnozabezpečovacieho a poisťného systému do budúcnosti** vzhľadom na finančné zlyhávania a nedostatočnosť tohto systému v súčasnosti. Motivovať občanov, aby tento druh poistenia využívali, napr. poskytnutím výhod zo strany štátu (MPSVR SR, Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny SR, ÚPSVaR, SK8, VÚC, obce).

Budovanie odborných personálnych, technických, materiálnych priestorových kapacít neziskových organizácií v sociálnej oblasti – odporúčania

- **Rozvíjať strategické nástroje lepšieho odmeňovania a motivácie zamestnancov** v sociálnej oblasti (zamestnanec by si mal svoju

prácu vážiť), nielen pre trvalú udržateľnosť sociálneho systému, ale aj jeho rozvoj a skvalitňovanie služieb (neziskové organizácie v sociálnej oblasti).

- **Rozvíjať nástroje personálneho zabezpečenia a personálnej pomoci neziskových organizácií** poskytujúcich služby a opatrenia zo sociálnej oblasti komplexnou ponukou vzdelávaní, supervízií a odborných intravízií zo strany viacerých verejných inštitúcií (posilniť nielen kontrolnú pozíciu verejných inštitúcií, ale hlavne partnerských vzťahov a vzájomnej pomoci pri snahe hľadať efektívnejšie riešenia sociálnych problémov spoločnosti) (MPSVR SR, Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny SR, ÚPSVaR, SK8, VÚC, obce).
- Do poskytovania sociálnych služieb a pomoci všetkým sociálne ohrozeným skupinám **vo väčšej miere zapojiť cirkev, vzdelávacie inštitúcie, podnikateľský sektor** a pod., a to na základe legislatívnej opory. Títo participanti majú potenciál vytvárať inkluzívnu spoločnosť (MPSVR SR, cirkev, vzdelávacie inštitúcie, podnikateľský sektor, neziskové organizácie v sociálnej oblasti).
- Dodefinovať **legislatívnu oporu pre lepšiu ochranu zabezpečenia kvalitných a stabilných personálnych zdrojov** s posilnením morálnej zodpovednosti a etiky zamestnancov vo vzťahu k prijímateľom (sprísnenie posudzovania neospravedlnenej absencie, neetického správania a pod.) (MPSVR SR).
- Posilniť nástroje organizovania a motivácie pre výrazne vyššiu angažovanosť formálnych i neformálnych **dobrovoľníkov** v oblasti poskytovania sociálnych služieb. **Podpora dobrovoľníctva aj zo strany štátu**, a to nielen finančnou podporou organizácií, ktoré s dobrovoľníkmi pracujú za účelom vzdelávania a manžovania týchto ľudí, ale aj neformálnym spôsobom, aby dobrovoľník cítil, že reprezentanti štátu dobrovoľníctvo vnímajú, oceňujú a podporujú. **Podpora zo strany obce a VÚC**, a to prezentovaním práce dobrovoľníkov v určitej oblasti. Výmena príkladov dobrej praxe je veľmi dôležitá a obec či VÚC majú potenciál cez mediálne siete podporiť, a tak zatriktívniť dobrovoľnícku činnosť. Vzhľadom na existujúci **problém neschopnosti nájsť si dobrovoľníka**, ktorého organizácia potrebuje, ktorý preukázal výskum v sociálnej oblasti, odporúčame dobrovoľníckym centrom zlepšiť systém spolupráce a využívania databázy dobrovoľníkov za účelom vyhľadania si konkrétneho človeka, ktorého organizácia potrebuje. Ako z výskumu vyplynulo, doposiaľ na Slovensku neexistujú validné dáta o dobrovoľníctve ani o dobrovoľníctve mládeže. Štatistický úrad SR síce zbiera údaje o dobrovoľníkoch, ale len výberovo, to znamená, že určí organizácie, ktoré majú okrem iných údajov zasláť aj údaje o dobrovoľníkoch. Takéto údaje nie sú reprezentatívne a skresľujú obraz o dobrovoľníctve (Brozmanová Gregorová, Cochová, Frimmerová, Podmaková, Miloš Ondáršik) (MPSVR SR, obce, neziskové organizácie v sociálnej oblasti).

- Vybudovať **kvalitný informačný systém** s podpornými nástrojmi efektívneho manažmentu neziskových organizácií slúžiaci nielen na zdroj informácií pre štatistické a vykazujúce účely, ale aj pre skvalitňovanie služieb neziskových organizácií (MPSVR SR, Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny SR, ÚPSVaR, SK8, VÚC, obce).
- Celkovo posilniť **priestorové, materiálne a technické kapacity** neziskových organizácií v sociálnej oblasti.
- A iné.

3. ODPORÚČANIE

Prierezovosť a nadrezortnosť sociálnych problémov v rámci riešenia a tvorby efektívnych verejných politík v aktívnej participácii neziskových organizácií v sociálnej oblasti

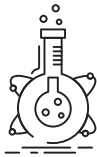
PROBLÉMY – príklady

zdravotníctvo

- komplexný a jednotný posudkový systém a následná starostlivosť dlhodobo chorých a odkázaných, seniorova ťažko zdravotne postihnutých osôb,
- včasná intervencia detí so zdravotným postihnutím od narodenia do 5 rokov,
- centrá duševného zdravia vo všetkých regiónoch SR

školsťvo, veda, výskum, šport

- inkluzívne vzdelávanie detí so zdravotným postihnutím a zo sociálne ohrozeného prostredia počas materskej, základnej, strednej a vysokej školy,
- neformálne vzdelávanie mládeže v rámci predchádzania sociálno-patologickým javom,
- duálne vzdelávanie,

investícia, regionálny rozvoj, informatizácia

- digitalizácia v sociálnej oblasti,
- sociálne inovácie,
- budovanie odborných, priestorových a materiálnych kapacít v sociálnej oblasti po celej SR

vnútro

- riešenie otázok MRK (marginalizovanej rómskej komunity),
- páchanie násilia na ženách a obe domáceho násilia
- sociálno-právna ochrana detí a sociálna kuratela (súdnicťvo, mediácia, poručnícka agenda),
- probačné témy penitenciarnej a postpenitenciarnej starostlivosťi o väzňov a delikventnov a ich zapojenie sa do spoločnosti

spravodlivosť, kultúra

- aktívne občianstvo a rozvoj obhajoby práv a právom chránených záujmov ohrozených skupín obyvateľstva účasťou na šírení informácií prostredníctvom kultúrnych podujatí
- a vydávaním časopisov
- sociálna ekonomika
- zelené hospodárstvo a sociálne inovácie

hospodárstvo, financie, doprava, obrana, pôdohospodárstvo a rozvoj vidieka, zahraničných vecí a EU záležitostí, životného prostredia

3. Prierezovosť a nadrezortnosť sociálnych problémov v rámci riešenia a tvorby efektívnych verejných politík v aktívnej participácii neziskových organizácií v sociálnej oblasti

Prierezovosť sociálnej tematiky je neodškriepiteľným faktom, preto pri riešení sociálnych problémov musíme postupovať nadrezortne. Nevyhnutnou je zároveň aj medzisektorová spolupráca ako partnerov verejných inštitúcií, neziskového a rozhodne aj podnikateľského prostredia, ktoré spoluvytvára vzájomný ekosystém funkčnej komunity. Nižšie uvádzame ako príklad medzirezortnej prierezovosti v základnom koncepcionom postavení MPSVR SR v spolupráci:

- Ministerstvo zdravotníctva SR – komplexný a jednotný posudkový systém a následná starostlivosť o dlhodobo chorých a odkázaných, seniorov a ťažko zdravotne postihnutých osôb, včasná intervencia detí so zdravotným postihnutím od narodenia do 5 rokov, centrá duševného zdravia vo všetkých regiónoch SR a iné,
- Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR – inkluzívne vzdelávanie detí so zdravotným postihnutím a zo sociálne ohrozeného prostredia počas materskej, základnej, strednej a vysokej školy, neformálne vzdelávanie mládeže v rámci predchádzania sociálno-patologickým javom, duálne vzdelávanie a iné,
- Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR – digitalizácia v sociálnej oblasti, sociálne inovácie, budovanie odborných, priestorových a materiálnych kapacít v sociálnej oblasti po celej SR a iné,
- Ministerstvo vnútra SR – riešenie otázok MRK (marginalizovanej rómskej komunity), páchanie násilia na ženách a obeť domáceho násilia a iné,
- Ministerstvo spravodlivosti SR – sociálnoprávna ochrana detí a sociálna kuratela (súdnicstvo, mediácia, poručnícka agenda), aprobačné témy penitenciarnej a postpenitenciarnej starostlivosti o väzňov a delikventov a ich zapojenie sa do spoločnosti a iné,
- Ministerstvo kultúry SR – aktívne občianstvo a rozvoj obhajoby práv a právom chránených záujmov ohrozených skupín obyvateľstva účasťou na šírení informácií prostredníctvom kultúrnych podujatí, a vydávaním časopisov a iné,
- Ministerstvo hospodárstva SR – sociálna ekonomika a iné,
- Ministerstvo financií SR – čerpanie EÚ fondov a uplatňovanie EŠIF pravidiel v sociálnych projektoch a iné,
- Ministerstvo dopravy a výstavby SR – budovanie infraštruktúry v závislosti so zelenou ekonomikou a riešením sociálnych tém a iné,
- Ministerstvo obrany SR – charitatívna a humanitárna pomoc sociálne ohrozeným skupinám obyvateľstva a iné,
- Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR – ekofarmárstvo a zelená ekonomika v rámci sociálnej ekonomiky a iné,

- Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR – nadnárodné projekty so sociálnou tematikou, Europe Aid projekty humanitárne, charitatívne a sociálne a iné,
- Ministerstvo životného prostredia SR – zelená ekonomika a ekologické riešenia sociálnych projektov a iné.

Neziskové organizácie v sociálnej oblasti majú výraznú rolu a postavenie vo všetkých vyššie uvedených medzirezortných témach, pretože realizujú svoje aktivity a poskytujú svoje služby v praxi po celom Slovensku a sú obhájitelným rovnocenným partnerom pre verejné inštitúcie pri tvorbe efektívnych verejných politikách v záujme celej spoločnosti.

Poznámka k tejto kapitole: Zdroje údajov z výskumu národného projektu Kvalitnejšie verejné politiky prostredníctvom lepšieho poznania občianskej spoločnosti.

6.5.10 Zoznam použitých skratiek

a pod.	a podobne
AOPP	Asociácie na ochranu práv pacientov
APPVI	Asociácia poskytovateľov a podporovateľov včasnej intervencie
APZ	Agentúra podporovaného bývania
AR	adjusted residual
ASES	Aliancia pre sociálnu ekonomiku na Slovensku
ASSE Slovakia	Asociácia Subjektov Sociálnej Ekonomiky
atď.	a tak ďalej
CEDAW	Dohovor o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien
CVEK	Centrum pre výskum etnicity a kultúry
č.	číslo, čísla
ESF	Európsky sociálny fond
EŠIF	Európske štrukturálne a investčné fondy
EÚ	Európska Únia
IA MPSVR SR	Implementačná agentúra ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky
IROP	Integrovaný regionálny operačný program
IVPR	Inštitút pre výskum práce a rodiny
KMC	koordináčno-metodické centrum
MNO	mimovládna nezisková organizácia
MPSVaR SR	Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky
MRK	marginalizovaná rómska komunita
MS SR	Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky
MŠVVaŠ SR	Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky
MV SR	Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky
MZ SR	Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky
napr.	napríklad
NRS	náhradný rodinný systém
odd.	Oddelenie
OECD (Organisaton for Economic Co-operaton and Development)	Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj
OPIO zariadenia	zariadenia podmienené odkázanosťou na pomoc inej osoby
OSN	Organizácia Spojených národov
PR (public relatons)	vzťahy s verejnosťou
resp.	respektíve

RÚVZ	Regionálny úrad verejného zdravotníctva
SGI (Slovak Governance Institute)	Inštitút pre dobre spravovanú spoločnosť
SIA	Sociálna implementačná agentúra
SK8	združenie samosprávnych krajov
soc.	sociálny
SOCIA	Nadácia na podporu sociálnych zmien
SOCIOFÓRUM	Nezávislá platforma SocioFórum
SPODaSK	Oddelenie sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately
SR	Slovenská republika
SROI (Social Return on Investment)	hodnotenie sociálnej návratnosti investícií
SÚPZ	Slovenská únia podporovaného zamestnávania
ŠDTP	Štandardné preventívne, diagnostické a terapeutické postupy
t. j.	to jest
tzv.	takzvaný
ÚNMS SR	Úrad pre normalizáciu, metrologiu a skúšobníctvo Slovenskej republiky
UPSVaR	Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky
ÚVZ	Úrad verejného zdravotníctva
VÚC	vyšší územný celok
VZN	všeobecne záväzné nariadenie
Z. z.	Zbierka zákonov Slovenskej republiky
Zb.	Zbierka
ZPMPvSR	Združenie na pomoc ľuďom s mentálnym posthnutým v SR

Všeobecne prospešná oblasť: Sociálne služby a sociálna pomoc

Vybraná časť publikácie Analýza socioekonomického prínosu neziskového sektora a stavu a trendov rozvoja občianskej spoločnosti

Vydalo Ministerstvo vnútra SR/Úrad splnomocnenca vlády SR pre rozvoj občianskej spoločnosti

Odborná publikácia je vybranou časťou Analýzy socioekonomického prínosu neziskového sektora a stavu a trendov rozvoja občianskej spoločnosti, ISBN 978-80-89051-67-0, ktorá je výstupom národného projektu Kvalitnejšie verejné politiky prostredníctvom lepšieho poznania občianskej spoločnosti, kód projektu v ITMS2014+: 31401IV576. Národný projekt je podporený z Európskeho sociálneho fondu prostredníctvom operačného programu Efektívna verejná správa.

Bratislava 2020

Táto publikácia bola vypracovaná Ministerstvom vnútra SR/Úradom splnomocnenca vlády SR pre rozvoj občianskej spoločnosti v spolupráci s partnerom národného projektu Univerzitou Mateja Bela v Banskej Bystrici.

ISBN 978-80-89051-78-6

Európska únia
Európsky sociálny fond

Tento projekt je podporený z Európskeho sociálneho fondu.

